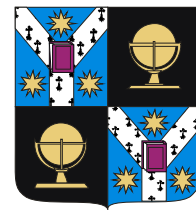

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
Facultatea de Geografie și Geologie
Școala Doctorală de Geoștiințe

Titlul tezei de doctorat

Damascul, Perla Orientului.

Demografia și Urbanizarea în Damascul Vechi

Coordonator:
Prof. univ. dr. Corneliu Iașu

Doctorand:
Zahra Alabrash

Iași, 2020

Cuprins

Introducere	4
Importanța tezei	5
2- Problematika tezei.....	5
3- Ipotezele tezei	5
4- Obiectivele tezei	5
5- Metodologia tezei	6
I Damascul vechi: Semnificația geografică și istorică	7
I.1. Factorii geografici care afectează geneza orașului și evoluția acestuia	7
I.2. Rezumat al istoriei culturale și politice a Damascului vechi	8
II Scurtă schiță istorico- geografică a Damascului și cronologia cercetărilor asupra populației	10
II.1. Scurtă schiță istorico- geografică a Damascului	10
II.2. Cronologia cercetărilor asupra populației	11
III Particularitățile geo-demografice în Damasc	14
III.1. Dinamica naturală a populației	14
III.2. Structura populației.....	19
III.3.Distribuția spațială a populației.....	22
IV Planificarea Urbană a Damascului vechi	23
IV.1. Creșterea și dezvoltarea urbană ale orașului vechi	23
IV.2. Factorii care au influențat creșterea urbană	23
IV.3. Planificarea orașului	24
IV.4. Zonarea funcțională a orașului Damasc	26
IV.5. Efectele politice, economice și sociale pe modelele de urbanizare din oraș.....	27
IV.6. Specificul Casei Damaschine.....	28
IV.7. Urbanismul între modificare și restaurare.....	28
IV.8. Poluarea mediului și impactul acesteia asupra patrimoniului architectural	30
V Patrimoniul turistic al Damascului.....	31
V.1. Damascul vechi din punct de vedere patrimonial	31
V.2. Damascul vechi din punct de vedere administrativ.....	31
V.3. Damascul din punct de vedere turistic	32
V.4. Monumentele istorice și elemente ale atracțiilor turistice din Damascul vechi	32
V.5. Aspectele negative care afectează turismul în Damascul vechi	38

VI Dezvoltarea Damascului în secolul al XX-lea	39
VI. 1. Efectele și rezultatele ocupației franceze asupra Damascului vechi	39
VI.2. Intrarea unor modele de construcții moderne (Distorsiune urbană)	39
VI.3. Demolarea unor piețe, alei și case vechi	40
VI.4. Utilizarea locurilor de valoare istorică în scopuri comerciale și industriale nepotrivite.....	40
VI.5. Renovarea clădirilor rezidențiale între realitate și necesitate.....	40
VI.6. Realizarea armoniei între vechiul și modernul Damasc.....	41
VI.7. Planurile viitoare de păstrare a patrimoniului urban și turistic a orașului vechi	43
Concluzii	44
Rezultatele studiului.....	45
Sugestii și recomandări	46
Bibliografie:	47

Introducere

Damascul vechi este cel mai vechi oraș locuit permanent din lume, datând din anul 9000 î.Hr. ca atestare istorică. Orașul Damasc este un important centru urban ce a fost construit de oameni din cele mai vechi timpuri, jucând un rol distinct de-a lungul veacurilor, datorită locației sale strategice importante într-un spațiu care a oferit cele mai bune condiții pentru stabilirea populației încă din perioada preistorică.

Astfel că au fost construite porți și ziduri în jurul orașului vechi, și au fost săpate canale de apă pe teritoriul său, ceea ce a contribuit la extinderea terenurilor agricole, ceea ce a determinat stabilitatea orașului și continuarea vieții. Un rol foarte important l-a avut râul cunoscut Barada care a fost un punct central pentru multe imperii, cunoscute între regatele și civilizațiile lumii antice.

Mediul natural favorabil din Damasc a contribuit la apariția unei societăți umane ce a căutat să se dezvolte și să își organizeze habitatul transformându-se într-o societate stabilă. Populația și mișcarea ei naturală și migratorie din Damasc s-au schimbat, în funcție de circumstanțele apărute în fiecare etapă a dezvoltării sale, precum și de perioadele succesive de prosperitate economică și socială. Istoria orașului a cuprins și multe războaie și conflicte politice care au afectat și demografia.

Orașul a lăsat o amprentă clară pe parcursul istoriei sale, reprezentată de monumentele urbane create de om în această regiune. Datorită ingeniozității populației, orașul a atras comerțul Orientului și convoaiele comerciale din nord și sud, Africa de nord și mediteraneană. Toate acestea l-au transformat într-un nod comercial și cultural între orașele din regiune, fiind unic printre orașele din Levant.

Ca rezultat natural al unui oraș ce a fost capitala multor mari civilizații și imperii, Damascul vechi a avut întotdeauna propriul patrimoniu turistic și amprenta sa unică, ce a atras atenția turiștilor pentru monumentele sale aramaice și bizantine, bisericile sale unice și marea sa moschee, casele sale monumente istorice, precum și porțile, zidurile și castelul său unic.

Cercetarea aduce o lumină asupra Damascului vechi; populației sale, urbanizării orașului, și lămuriri asupra celor mai importante situri de patrimoniu și situri arheologice, care au constituit primele preocupări ale specialiștilor în turism și arheologie.

Importanța tezei

Damascul vechi are o mare particularitate fiind că este cea mai veche capitală populată a lumii, cu o istorie lungă, continuu locuită, locurile istorice abundente reprezentând personalitatea și caracterul orașului.

Este esențial ca planificarea urbană și economică în acest domeniu să fie proporțională cu asigurarea cerințelor modernității și numărul populației, pentru a face față transformărilor economice, sociale și culturale, și pentru a-și dezvălui adevărata imagine și a-i indica importanța istorică. Cu scopul de a investiga orașul mai bine, din punct de vedere economic și turistic, vom analiza țesătura urbană, atât a piețelor și cartierelor, cât și structura populației, dar și patrimoniul.

2- Problematika tezei

«Damascul Vechi» a fost și încă este centrul vital al culturii și economiei din Damasc și din toată Siria. Presiunea continuă a expansiunii moderne, suferită de cele mai multe dintre cartierele mai vechi din afara zidului istoric care înconjoară orașul, a dus la o deformare a caracterului urban vechi, ca urmare a aplicării unor planuri arhitecturale care nu au luat în considerare specificitatea coexistenței între «orașul vechi» și cerințele vieții moderne.

3- Ipotezele tezei

1. Situația geografică favorabilă a orașului Damasc a contribuit la păstrarea patrimoniului orașului vechi până în prezent.
2. Damascul vechi s-a individualizat suficient ca centru turistic și cultural pentru a-și păstra specificitatea.
3. Dinamica populației a urmat un parcurs care se pliază pe Revoluția demografică sau corespunde cu evoluția istorico-economică a țării și a orașului.
4. Războiul recent din Siria are impact asupra dinamicii populației în Siria. Impactul său asupra creșterii ratelor de migrație din Siria și ratei femeilor în comparație cu bărbații.

4- Obiectivele tezei

1. Analiza evoluției demografice a Damascului vechi și factorii care au influențat-o în timp.
2. Relevarea importanței relației dintre localizarea geografică și funcția comercială a Vechiului Damasc.

3. Studiarea structurii populației Damascului vechi.
4. Studiarea realității din țesătura urbană a orașului pornind de la planificarea sa, arhitectură, până la utilizările diverse ale terenului.
5. Studiarea patrimoniului istoric.
6. Recunoașterea capacității orașului vechi de a ține pasul cu dezvoltarea urbanizării și a comerțului în afara zidurilor și caracterul adecvat al acestora pentru a satisface nevoile diverse ale populației.
7. Analiza turismului, o funcție importantă a orașului vechi.

5- Metodologia tezei

- Metoda istorică: se concentrează pe studiarea schimbării evenimentelor din oraș în timp presupunând că factorul de locație este constant. Aceasta va fi folosită pentru a studia istoria lungă a orașului vechi, epocile prin care a trecut și civilizațiile care au urmat, pentru a identifica modelele de urbanizare și de patrimoniu arhitectural și istoric pe care aceste civilizații le au lăsat în Damascul Vechi.
- Metoda statistică: va fi folosită pentru a colecta și analiza date despre circulația populației (natalitatea- mortalitatea- migrația) și turismul.
- Metoda cartografică: va fi adoptată în studiul schemelor vechi și moderne ale orașului vechi pentru a vedea dezvoltarea orașului de-a lungul veacurilor dar și pentru a reprezenta situații actuale.
- Metoda dialectică: va fi folosită pentru a studia aspectele urbane ale orașului, și motivele schimbării ingineriei și a sistemului său urban, și schimbarea compoziției sale interne și a aspectului exterior.
- Metoda analizei: va fi utilizată pentru a studia caracteristicile mediului și impactul său asupra compoziției orașului.

Cercetarea pe teren este foarte dificilă din cauza condițiilor de război (2011--prezent).

I Damascul vechi: Semnificația geografică și istorică

1.1. Factorii geografici care afectează geneza orașului și evoluția acestuia

1. Localizarea geografică: Localizarea geografică a orașului antic Damasc corespunde unor coordonate de 36°18' longitudine la est de Greenwich și 33°21' latitudine la nord de ecuator. Poziția sa geografică este la 3 km distanță la sud-est de Muntele Qassion, pe marginea de vest a deșertului din Levant, până la o altitudine de 690 de metri deasupra nivelului mării.

2. Bazinul Damascului: Bazinul Damascului este una dintre cele mai mari oaze cunoscute din cele mai vechi timpuri în estul Mediteranei, aceasta contribuind la apariția celui mai vechi oraș istoric cunoscut.

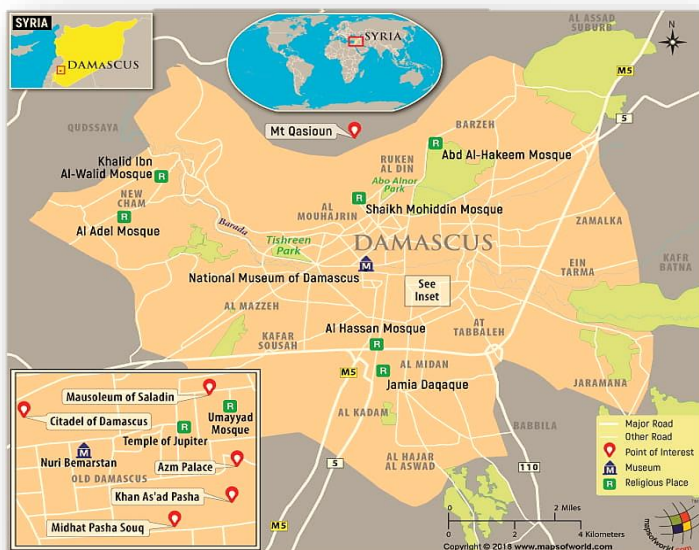

Fig nr.I.1. Damascul cu evidențierea Damascului¹

3. Condițiile climatice: Damascul Vechi este situat la 80 km est de Marea Mediterană, și se caracterizează printr-o climă semi-deșertică, caracterizată de precipitațiile sale reduse (210 ml/an), datorită prezenței unei bariere montane duble longitudinale a munților de interior și de coastă (munții Libanului la est și vest) la vest de oraș, care împiedică apariția influențelor marine (vântul vestic umed încărcat cu precipitații).

¹(<https://www.mapsofworld.com/answers/world/what-is-the-capital-of-syria/>)

4. Apele de suprafață și subterane: De la începuturile sale, orașul antic Damasc s-a bazat pe apele râului Barada, ca principală sursă de viață pe teritoriul său, el asigurând baza alimentării cu apă a locuitorilor săi. Sursele râului Barada se află în Câmpia Zabadani, la 40 km nord-vest de oraș și la o altitudine de până la 1100 de metri față de nivelul mării.

5. Favorabilitățile căilor de comunicație: Locația geografică a regiunii Levant, în centrul lumii antice, a dat orașului Damasc o poziție de prestigiu prin istoria sa extinsă comparativ cu statutul și istoria altor orașe, și a devenit legătura între mai multe civilizații, mai ales civilizația Mesopotamiei în est, și civilizația egipteană din Valea Nilului în vest. Acestea au fost completate de cele grecești și romane din nord, ceea ce le-a făcut să interacționeze cu civilizațiile cu care au intrat în contact.

6. Factori umani și economici: Arta umană creativă a contribuit la o arhitectură distinctivă, care a dat faima orașului vechi și care s-a răspândit peste tot în lume. De-a lungul timpului, populația și diferitele influențe civilizaționale din Damasc s-au manifestat prin extinderea și dezvoltarea orașului și asigurarea protecției sale împotriva invaziilor externe.

1.2. Rezumat al istoriei culturale și politice a Damascului vechi

1. Antichitatea:

A. Epoca Aramaică (secolul al XII-lea î.Hr. - 732 î.Hr.): Atunci când Aramaicii au considerat Damascul ca fiind capitala lor, importanța Damascului a crescut considerabil. Regatul Damascului a fost cel mai mare regat din Siria în secolul al XI-lea î.Hr. În perioada marcată de aceștia, țara a fost caracterizată prin forță și control politic și economic asupra regiunii din jur.¹ Până în anul 605 î.Hr., controlul asirian s-a pierdut după căderea orașului Ninive în mâinile babilonienilor, care au moștenit stăpânirea Siriei.

B. Epoca Grecească (146 î.Hr. - 64 î.Hr.): Grecii au intrat în Siria după cucerirea sa de către Alexandru cel Mare în 333 î.Hr. după celebra bătălie a sfântului Iisus din Cilicia.

Locuitorii orașului au fost, de asemenea, influențați de cultura greacă prin învățarea limbii și a diferitelor arte care au caracterizat-o.

C. Epoca romano-bizantină (64 î.Hr. - 637 d.Hr.): Damascul a fost renumit pentru monumentele istorice moștenite din epoca romană, cel mai important dintre acestea fiind

¹Bahnasi, A, *Istoria și civilizația Siriei*. Ministerul Turismului, Damasc, 2001, p. 59

Templul lui Jupiter, construit pe ruinele templului Aramaic. Iar pe partea artistică, creațiile lor au apărut prin fuziunea artei locale cu arta romană și greacă, cunoscută acum ca artă elenistică.

2. Epoca medievală:

A. Epoca umayyadelor (662-750 d. Hr.): Interesul pentru arhitectură a continuat în epoca umayyazilor, care erau celebri pentru pasiunea lor de construcție și reconstrucție. Așadar, Damasc a ocupat un loc privilegiat, amplificându-și funcția de capitală a unui vast imperiu islamic.

B. Perioada Abbasizilor (750-1258 d.Hr.): Damascul a păstrat aceste caracteristici până la căderea statului Umayyad în anul 750 d.Hr., când abbasizii și-au început influența, aceștia depunând eforturi pentru urmărirea umayyazilor și ștergerea civilizației lăsate în perioada dominației lor. Aceste măsuri s-au reflectat în: demolarea zidului cetății Damascului, îndepărtarea palatelor califilor Umayyad.

C. Perioadele Seljuk (1037-1194 d.Hr.) și Ayyubid (1174-1250 d.Hr.): Statul Abbasid și-a redobândit controlul asupra Damascului prin unii lideri turci, cunoscuți sub numele de Seljuk. Regimul Ayyubid a domnit între 1174 și 1259 d.Hr., în timpul căruia Damascul a fost martorul dezvoltării urbane datorită interesului dinastiei Ayyubid în construirea și înființarea de școli în ciuda preocupării lor pentru cruciade.

D. Era Mamluk (1250-1517 d.Hr.): În timpul domniei lui Mamluk, urbanizarea s-a extins dincolo de zidurile orașului datorită spațiului îngust, pe lângă creșterea populației care a necesitat înființarea de noi clădiri, precum și școli, moschei și băi însoțitoare, în condițiile în care orașul a cunoscut un *boom* economic.

3. Epoca modernă și contemporană:

Guvernatorii otomani au acordat mare atenție Damascului, înființând noi piețe comerciale care includ numeroase încăperi și băi pentru servirea negustorilor care călătoresc, în plus față de înființarea de hanuri, moschei și școli în interiorul și în exteriorul zidurilor orașului. Mandatul francez a durat până în 1946, așadar orașul a trecut epocile lungi ale istoriei, alternând urbanizarea și dezvoltarea orașului cu invazia, ocuparea și distrugerea monumentelor sale istorice, și a suferit de calamități naturale și dezastre, unele cutremure violente distrugând majoritatea clădirilor, iar ciuma și holera au afectat mulți dintre locuitorii săi în diferite perioade.

II Scurtă schiță istorico- geografică a Damascului și cronologia cercetărilor asupra populației

II.1. Scurtă schiță istorico- geografică a Damascului

A. Spațiul Damascului - confinii ei: Damascul este un oraș interior la aproximativ 80 km de Marea Mediterană, opus lanțului muntos estic al Libanului. Este situat pe un platou la 690 m altitudine. Beirutul se află la 85 km vest, iar Amman la 180 km și Ierusalim la 220 km sud. În perioada de după declararea independenței în 1918, Damascul a început să se diferențieze prin orașul vechi în interiorul zidurilor, și orașul modern cu o creștere rapidă și ordonată în afara zidurilor.

B. O privire istorică de ansamblu a apariției Damascului: Arabii musulmani au preluat Damascul în anul 634 d.Hr. și a devenit capitala Imperiului Umayyad în perioada Al-Rashidi, în anul 661 d.Hr. Abasizii au invadat Damascul în 750 d.Hr., Turcii au intrat în Damasc după victoria lor asupra mamlukilor în bătălia de la Marj Dabiq. Forțele arabe conduse de prințul Faisal bin Al Hussein au cucerit și au format primul guvern arab. La 24 iulie 1920, forțele franceze au ocupat Siria după bătălia de la Maysaloon și au rămas acolo până la 20 mai 1945, Siria obținând independența la 17 aprilie 1946.

C. Originea populației din Damasc: Arabii sirieni formează aproximativ 64% din total, s-au transformat în arabi în secolul al XI lea, treptat, ei formează baza populației din zonele rurale și urbane deopotrivă, fiind descendenți teoretic de fundal aramaic, și includ mai multe culte și secte, folosind dialectul sirian.

D. Elemente ale populației din Siria , în general, și Damascului în special: La nivelul religiei, Islamul este cel mai răspândit printre sirieni cu aproximativ 74% din populație. Compoziția etnică a populației din Damasc este formată în principal din arabi, care reprezintă aproximativ 95% din populația totală; întrucât răspândirea arabei în oraș datează din vremurile cuceririi islamice. Apoi kurzii reprezintă 4%, iar pe lângă aceștia există și alte minorități: armeni, asirieni, turcmeni, circasi, azeri, bosniaci și albanezi însumând circa 1%.

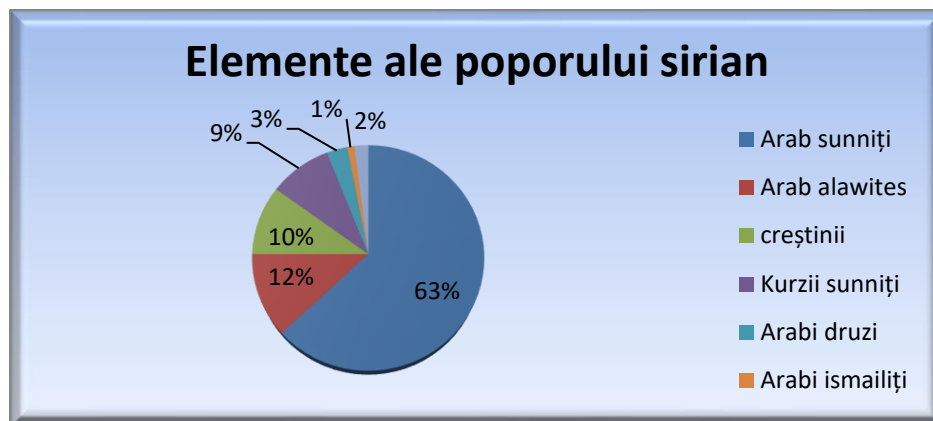

Fig nr. II.1. Structura etnică a populației siriene în anul 2003¹

II.2. Cronologia cercetărilor asupra populației

A. Perioada de dinainte de apariția recensămintelor: Populația Siriei, la cucerirea arabă din anul 633 d.Hr., era estimată la 3,5 milioane de oameni, însă Siria la acel moment includea Libanul, Palestina și Iordania (Siria mare sau Levant), caz în care aceste diviziuni nu au apărut decât după acordul din 1916 (Sykes-Picot). Otomanii au făcut prima anchetă asupra terenului și a populației, la sfârșitul secolului al XVI-lea populația orașului Damasc fiind de aproximativ 57.000 de persoane iar numărul total pe parcursul secolului al XVII-lea de aproximativ 80.000 de persoane.

B. Perioada apariției recensămintelor (1878- 2014): În timpul ocupației otomane s-au efectuat mai multe recensăminte ale populației în Siria: în 1854, a fost cel mai vechi recensământ, altele în 1884 și 1905. Numărul populației din Siria în anul 1905, în conformitate cu granițele politice ulterioare după obținerea independenței, a fost de aproximativ 1,4 milioane de persoane. În 1922 s-a efectuat un recensământ general cu scopul de a organiza înregistrări de stare civilă. Populația a fost estimată în funcție de rezultatele acestui recensământ la aproximativ 1,7 milioane de persoane. În 1947 a fost efectuat al cincilea recensământ în Siria, scopul lui fiind de a reorganiza registrele de stare civilă și a afla numărul populației (3,1 milioane). Numărul populației Siriei aproape s-a dublat în perioada 1905-1947, astfel că, Siria a avut nevoie de doar 40 de ani pentru a-și dubla populația. În perioada dintre 1947 până la 1960. În anul 1981, populația Siriei a fost mai mare de șase ori față de cea din anul 1905 și a fost aproape de două ori

¹Activitatea cercetătorului în funcție de datele Biroului Central de Statistică

mai mare în comparație cu începutul acestei perioade (1960). Cel mai vechi recensământ de încredere, a fost cel din 1960, deoarece el a respectat toate bazele științifice.

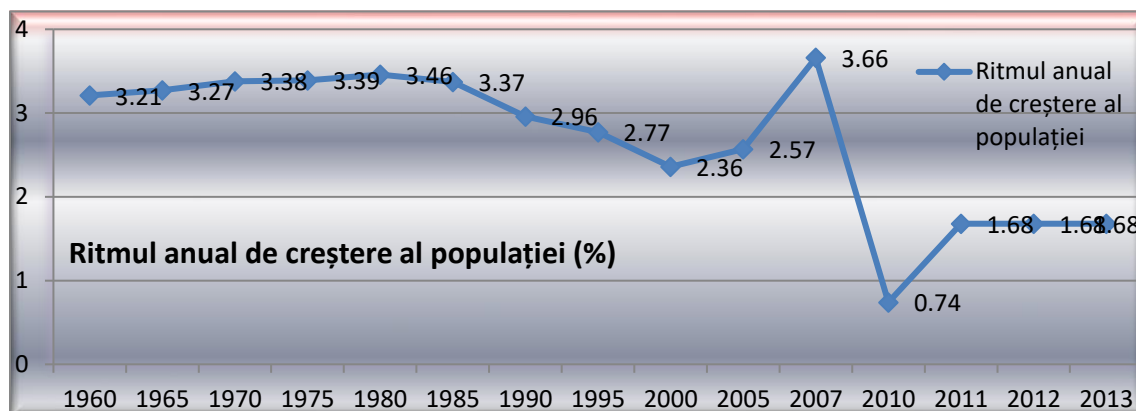

Fig nr.II.2. Ritmul mediu anual de creștere al populației¹

În 2012, populația a ajuns la 21,4 de milioane de persoane, cu o rată medie anuală de creștere de doar 1,68%, ceea ce este o rată foarte scăzută în comparație cu ratele anterioare. În 2014, numărul populației din Siria a ajuns la 22,15 milioane de persoane, 1,68% rata de creștere anuală. Iar în 2015, organizațiile internaționale nu au emis niște cifre precise pentru numărul de persoane din Siria. Dar la începutul mileniului al II-lea, Siria s-a aflat la sfârșitul celei de-a doua etape și începutul celei de-a treia etape a tranziției demografice, care se caracterizează prin extinderea populației de vârstă mijlocie.

anul	populație	Ritmul anual de creștere (la sută)
1960	4.565.000	3,2
1970	6.305.000	3,28
1981	9.046.000	3,35
1994	13.812.000	3,27
2004	17.793.000	2,58

Tabel nr.II.1. Ritmul anual de creștere în Siria între 1960-2004²

Pentru orașul Damasc nu se pot obține statistici exacte, dar numărul populației a fost estimat la 52.000 locuitori în secolul al XVI-lea, apoi a crescut la aproximativ 80.000 locuitori din secolul al XVII-lea și la 90.000 locuitori din secolul al XVIII-lea. Numărul populației din Damasc a continuat să fie în creștere, de la mai mult de 3 milioane locuitori în 1990 la 5,5 milioane în 2002. Astfel încât Damasc a intrat pe lista celor mai dens populate orașe din lumea arabă, fiind pe locul al șaselea, în anul 2014, cu o populație de 4 milioane.

¹Analiză pe baza datelor oficiale publicate de Banca Mondială

²Biroul Central de Statistică (BNS) (recensăminte oficiale)

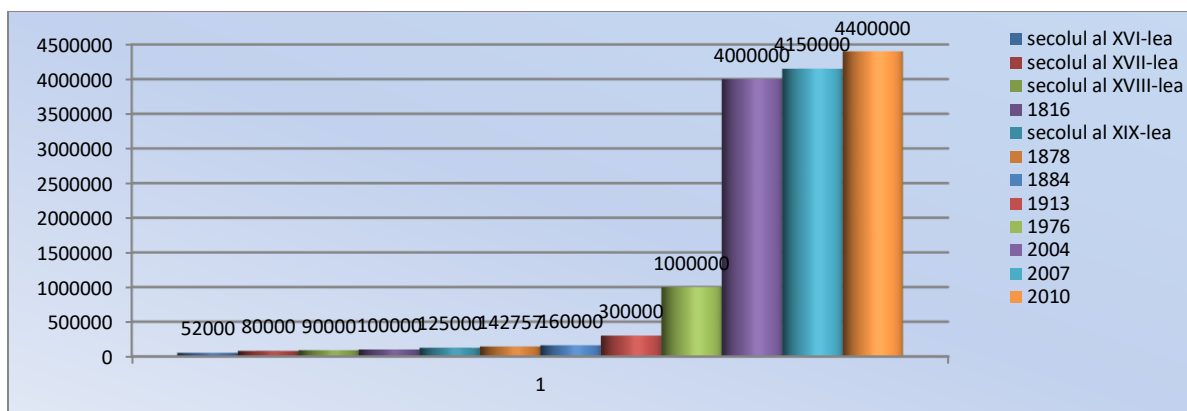

Fig. nr.II.3. Evoluția numărului populației orașului Damasc din secolul al XVI-lea până în 2010¹

C. Creșterea numerică a populației în Damascul vechi: Datele statistice ale recensământului general al populației arată o scădere a numărului de locuitori din orașul vechi, inclusiv mai mult de opt mii locuitori între anii 1960 și 1970. Între 1970 și 1981 a scăzut cu 18.729 locuitori, și 11.000 locuitori până în anul 1994. Fenomenul care are loc aici fiind acela al transformării unor case de locuit în locații pentru birouri și magazine, în special în partea de vest a orașului (zona Ahariqh), în zona Shaghour (transformarea unui număr mare de case de locuit în ateliere și depozite care servesc sectorul de afaceri), și a condus la golirea aproape în întregime de populație rezidentă în zona Ahariqh.

D. Previiziunile de creștere a populației în Damascul vechi: Putem concluziona din studiul care a fost efectuat de un "Comitet pentru protejarea Damascului vechi" că numărul populației din 1989 a ajuns la 42.877 locuitori, și a scăzut la 34.671 locuitori, conform recensământului din 1994, înregistrând o scădere de 8.206 locuitori în numai cinci ani. În ceea ce privește perspectivele creșterii populației în oraș, numărul populației a rămas aproape de valoarea înregistrată la recensământul din 1994.

E. Perioada de război din Siria (2011- prezent): "Centrul sirian pentru cercetări politice" a vorbit despre cele mai importante schimbări demografice din Siria, "criza și continuarea sa a avut un impact puternic asupra situației demografice din Siria, prin plecarea a aproximativ 45% din populație din locurile originare de reședință, dispersându-se, fie prin strămutare în interiorul Siriei, fie prin refugiați sau imigranți către exterior, în plus față de sutele de mii, care au fost uciși. Prin urmare, numărul populației din Siria a scăzut de la 21,8 milioane locuitori în 2010 la 20,2 milioane până la sfârșitul anului 2015".

¹Realizată de autor pe baza Biroului Central de Statistică

III Particularitățile geo-demografice în Damasc

III.1. Dinamica naturală a populației

A. Natalitatea: Damascul a cunoscut o creștere remarcabilă în numărul de nașteri în 1960, din cauza tradițiilor moștenite, din dorința populației de a configura o familie mare într-o casă mare. În plus, procentul redus de studii universitare în rândul fetelor, determina căsătoria timpurie a acestora. Pe de altă parte, observăm rata ridicată a mortalității care rezultă din declinul asistenței medicale și lipsa unui tratament pentru multe boli la momentul respectiv.

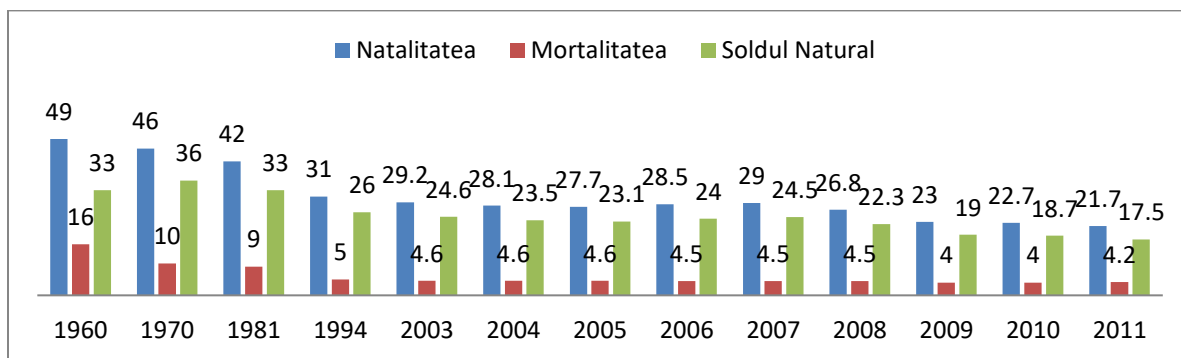

Fig nr.III.1. Ratele natalității, mortalității și soldul natural în Damasc între 1960-2011¹

Anul	Natalitatea		Total	Rata generală de natalitate (‰)	Mortalitatea		Total	Rata generală de mortalitate (‰)	Rata generală de creștere naturală (‰)
	masculin	feminin			masculin	feminin			
1994	662	634	1296	37.3	147	124	271	7.8	29.5
1999	694	663	1357	33.9	178	149	327	8.1	25.7

Tabel nr.III.1. Natalitatea, mortalitatea și rata generală de creștere naturală a populației în Damascul vechi între 1994-1999²

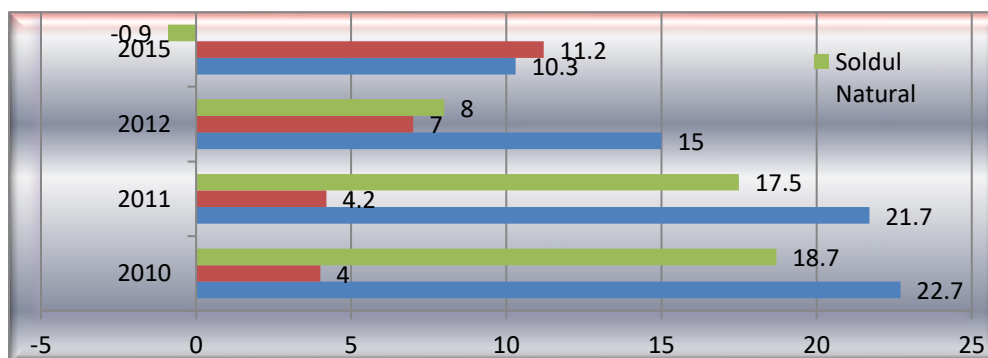

Fig nr. III.2. Ratele natalității, mortalității și soldului natural în Siria în perioada 2009-2015¹

¹Realizată de autor pe baza Biroului Central de Statistică din Damasc

²Biroul Central de Statistică din Damasc 1995, și prospectul de natalitate și mortalitate sirieni în 1999

De asemenea, trebuie remarcat faptul că această natalitate mare este determinată de factorul islamic (religios) care motivează nașterea multor copii. Acest declin al natalității și mortalității a continuat și, prin urmare, soldul natural a populației a scăzut până în 2011.

B. Mortalitatea și Soldul Natural: Rata mortalității în anul 1994 a ajuns la 7,8 ‰, în timp ce în anul 1999, era de 8,1 ‰. Aceste proporții sunt considerate moderate în comparație cu rata mortalității în provinciile țării, cu excepția unor zone rurale, cu rate ridicate de decese, intervalele ratei fiind între 11 și 14 ‰, din cauza dificultăților și greutăților vieții rurale cu care se confruntă fermierii.

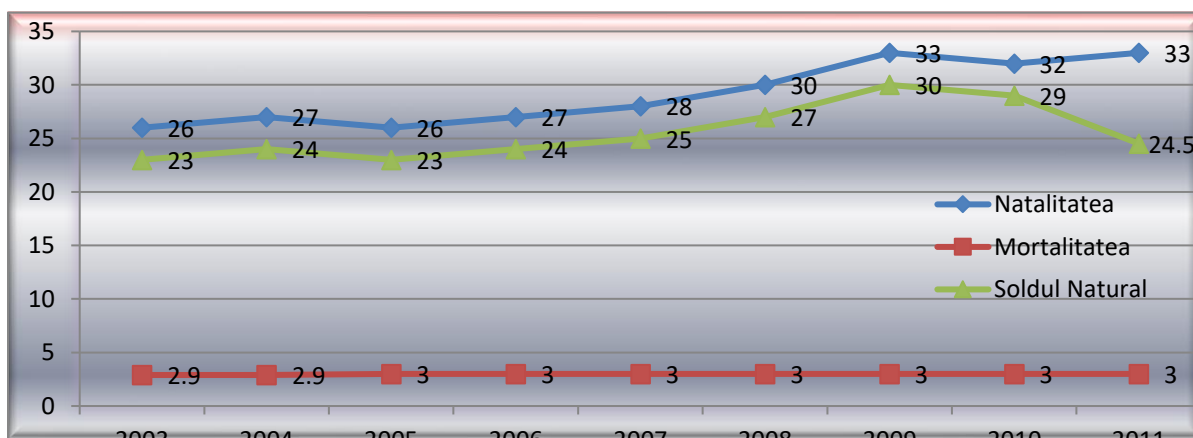

Fig nr.III.3. Ratele natalității, mortalității și soldului natural din Siria în perioada 2003-2011²

În ceea ce privește mortalitatea, rata mortalității în Siria a crescut în timpul războiului, de la 4,4 la mie în 2010 la 7 la mie în 2012 și până la 11 la mie în 2015, din motive directe și indirecte, fie din motive militare, fie datorită nivelului scăzut de îngrijire a sănătății și a lipsei de materiale medicale și de servicii sociale adecvate.

Există două probleme demografice ale populației siriene din cauza războiului:

- în primul rând, rata de mortalitate ridicată din cauza continuării conflictului.
- în al doilea rând, nașterea unei generații pierdute, care s-a născut în adăposturi și tabere din țări învecinate, care se află în afara restricțiilor oficiale siriene, și care așteaptă sfârșitul crizei.

C. Nupțialitatea și divorțialitatea: Putem spune că rata nupțialității a scăzut treptat în Damasc în perioada 1960-2003, și a fost însoțită de o creștere a ratelor de divorțialitate, în cazul în care rata nupțialității a variat între 15 și 12 la mie, în timp ce ratele de divorțialitate au variat

¹Realizată de autor pe baza Observatorului sirian pentru drepturile omului

²Realizată de autor pe baza datelor de la Biroul Central de Statistică din Damasc

între 18 și 24 la mie din totalul cazurilor de căsătorie. Dintre cele mai importante motive pentru scăderea ratei nupțialității sunt condițiile grele de viață și migrația tinerilor pentru muncă în afara Siriei, precum și motive economice sau din cauza șomajului.

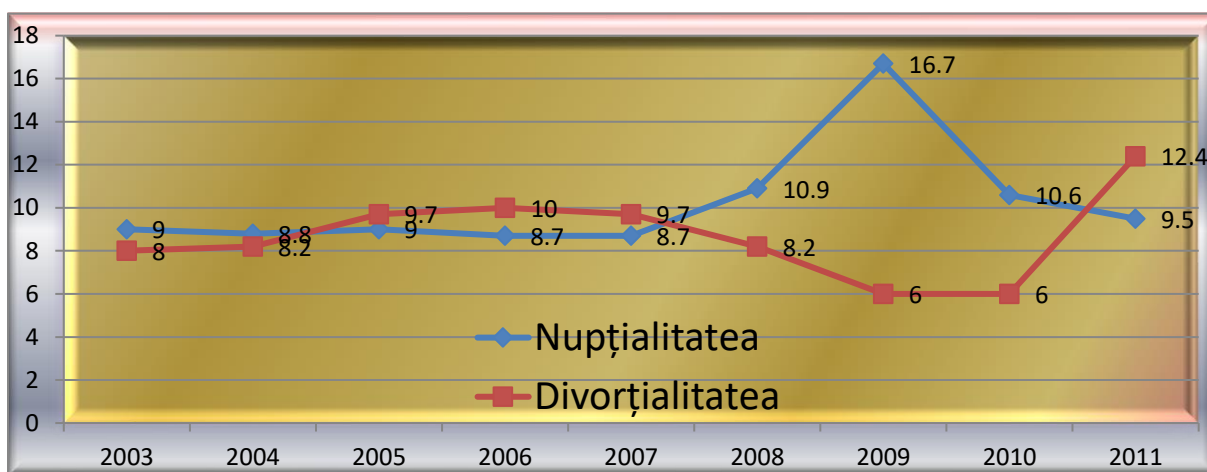

Fig nr.III.4. Ratele nupțialității și divorțialității în Siria în perioada 2003- 2011¹

În ultimele cinci decenii, rata de divorțialitate în Siria nu a depășit 1,5 la mie, în timp ea ajungând la circa 25 la mie, cifrele și statisticile indicând faptul că ratele de divorț sunt în creștere rapidă în ultimii ani.

Printre motivele pentru incidența mare a divorțului:

- situația financiară „foarte scăzută” pentru familia siriană.
- presiunile psihologice și materiale de care soții suferă, deoarece soția nu mai suportă sărăcia, iar soțul caută divorțul pentru a se sustrage responsabilității.

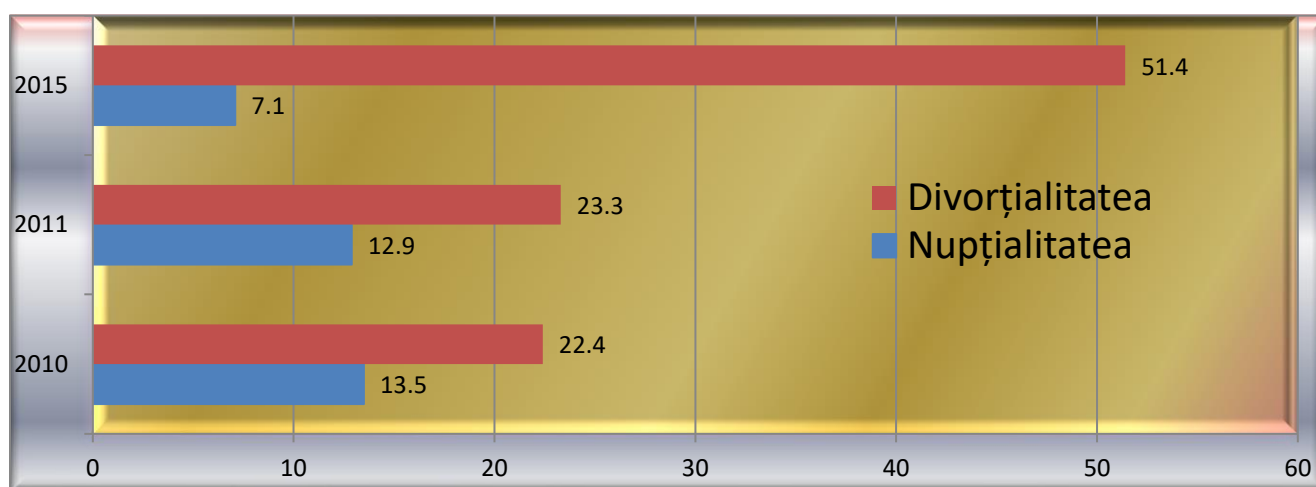

Fig nr.III.5. Ratele nupțialității și divorțialității în Damasc în perioada 2010- 2015¹

¹Realizată de autor pe baza datelor Biroului Central de Statistică din Damasc

Cele mai importante motive pentru divorț sunt cele de natura economica, deoarece multe persoane și-au pierdut locul de muncă din cauza războiului, migrației externe, șomajului, stării materiale precare, și căsătoriei timpurii a fetelor.

D. Migrațiile:

1. *Migrația internă:* Orașul Damasc a atras cel mai mare procent de imigranți, de la 131.000 (2,7%) de locuitori pe parcursul perioadei 1960-1970 la 387.965 (8,48%) de persoane la recensământul din 1994, urmat de orașele Alep, Homs, Lattakia, Raqqa, Hama, Hasaka, Tartous, iar orașul care a primit cei mai puțini migranți interni este Quneitra, de aproximativ 2970 (0,06%) de persoane în 1994.

Numărul de bunuri imobile locuite	Numărul de proprietari	Total	Numărul	Trăsătura studiată
4352	7917	4473	3669	Proprietarii (rezidenți) din Damasc
			804	Proprietarii (rezidenți) sosiri
		3444	3269	Proprietarii (nerezidenți) din Damasc
			175	Proprietarii (nerezidenți) sosiri
		9330	7631	Chiriași din Damasc
			1699	Chiriași sosiri

Tabel nr.III.2. Numărul de proprietari și chiriași ai Damascului vechi și locuitorii din alte provincii în anul 1989²

Rezultatele eșantionului aleatoriu au aratat în chestionare ”situația socială a populației”, că șefii de gospodării (respondenți) care locuiesc în oraș sunt distribuiți în funcție de locul nașterii și locul de înregistrare în conformitate cu proporțiile prezentate în tabelul de mai jos.

Putem determina cauza migrației interne permanente din Damascul vechi cu următoarele puncte:

- Motivele economice: Disponibilitatea sumelor financiare care rezultă din vânzarea caselor în Damascul vechi,și care îi ajută pe cei care vând să cumpere case noi, cu mai mult spațiu în suburbiile din Damasc.

¹Realizată de autor pe baza datelor Biroului Central de Statistică din Damasc

²Rezultatele sondajului populației, biroul de documentare în provincia Damasc, 1989

- Motivele sociale: Căsătorii noi, care obligă tinere să se mute în afara Damascului vechi, și schimbarea vieții sociale în districtele învecinate ale piețelor din oraș.
- Motivele de sănătate: Rata mare de poluare a aerului în oraș cu impact asupra bolilor respiratorii în rândul cetățenilor.

2. *Migrația externă*: Comparând sursele de date, a fost posibil să se estimeze numărul de emigranți sirieni în străinătate, în cazul în care numărul sirienilor a crescut în străinătate (1.889.000 de persoane) în 1994 (masculin: 813.000, feminin: 1.076.000) până la 2.015.000 de persoane în 2004 (masculin: 857.000 iar feminin: 1.158.000) și apoi la 3.076.000 de persoane în 2010 (masculin: 1.240.000 iar feminin: 1.589.000).

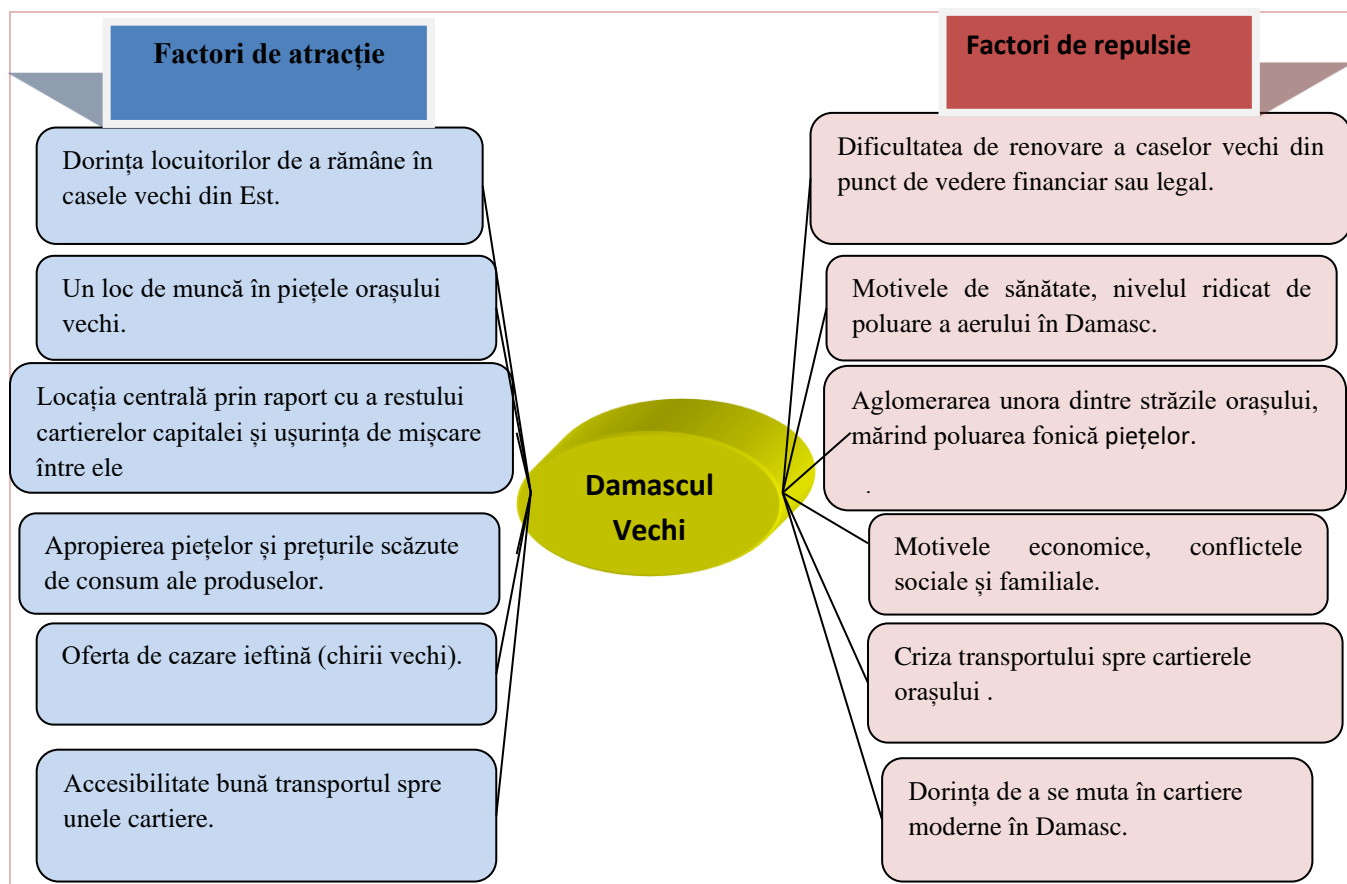

Fig nr.III.6. Factori de atracție și de repulsie ai populației rezidente în Damascul vechi (activitatea cercetătorului)

3. *Imigrația externă (migrația inversă) în Siria*: După al doilea război mondial, Siria a primit un număr mare de refugiați palestinieni, care au fost estimați la aproximativ 180.000 de persoane după ocuparea patriei lor, unde au ajuns fără adăpost, deoarece

Israel a stabilit un stat pe teritoriile palestinienne în 1948, iar numărul acestora a ajuns la 483.000 de persoane, potrivit unui sondaj făcut în anul 2011.

4. *Consecințe sociale și economice ale imigrației:* Impactul acesteia este însă multiplu atât asupra economiei zonei cât și asupra structurii pe grupe de vârste și sexe. Care s-ar părea că pe termen destul de lung.

III.2. Structura populației

A. Structura pe genuri a populației: Rezultatele recensământului populației din Damascul vechi (1981) au relevat o creștere a proporției populației masculine la 53,2%, comparativ cu 46,8% pentru femei, în timp ce aceste valori au apărut convergente în recensământul care a fost efectuat de către Oficiul de documentare în provincia Damasc (1989). Acesta din urmă arată o creștere a proporției populației masculine la 53,7%, față de 46,3% pentru cea feminină, iar motivul a fost probabil că unele familii s-au mutat în afara orașului vechi închirind casele lor.

Anul	Populația (nr. persoane)	Numărul de categorii pe sexe		Raportul între sexe (număr de masculin la 100 de femei)
		Masculin	Feminin	
1981	45900	24426	21474	1,14
1989	42877	23038	19839	1,16
1994	43671	17903	16768	1,07

Tabel nr.III.3. Structura pe genuri a populației în Damascul vechi pentru anii 1981-1989-1994¹

B. Structura pe grupe de vârstă:

Grupuri de populație	Enumerarea grupului		Total/persoană	Raport
	Masculine	Femelele		
0-5 ani	2178	2014	4192	10%
6-18 ani	3055	3880	6935	16%
19-64 de ani	12997	9851	22848	53%
65 ani și peste	4808	4094	8902	21%
Total	23038	19839	42877	100%

Tabel nr.III.4. Recensământul populației pe grupe de vârstă în Damascul Vechi pentru anul 1989²

¹Oficiul de Documentare din Guvernoratul Damasc

²Rezultatele Sondaj demografic, Oficiul de Documentare din Guvernoratul Damasc, 1989

Studiul piramidei vârstelor ajută la determinarea necesităților vieții pentru grupurile de vârstă, și pentru a identifica caracteristicile populației și posibilitățile de asigurare a cerințelor de sănătate, educație și servicii, într-o intimitate a unei anumite vieți diferite în circumstanțele sale de restul districtelor și cartierelor din capitala Damascului.

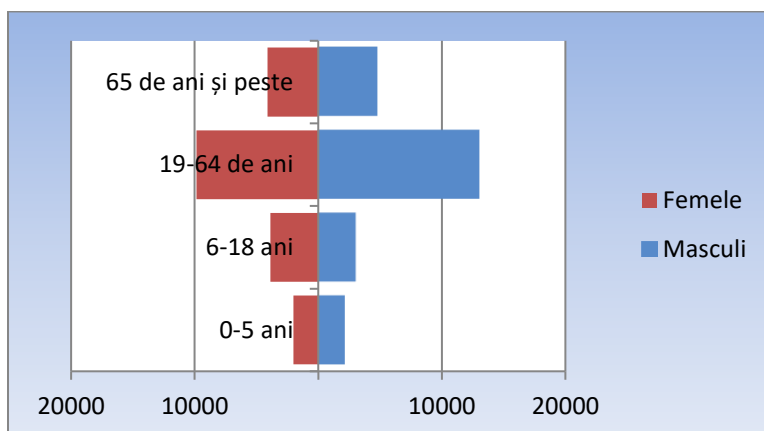

Figura nr.III.7. Distribuția populației pe grupe de vârstă în Damascul Vechi, 1989¹

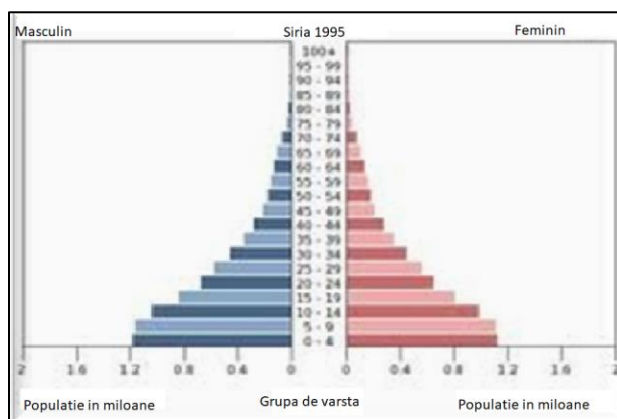

Fig.nr.8. Distribuția populației pe grupe de vârstă în Siria în anul 1995²

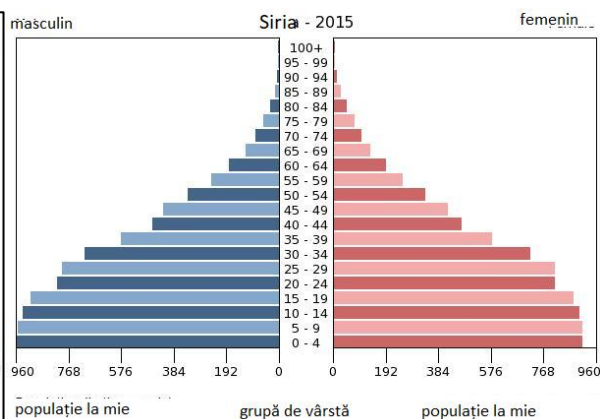

Fig.nr.9. Distribuția populației pe grupe de vârstă în Siria în anul 2015

Analizând piramidele populației din Siria, remarcăm creșterea mare a populației pe parcursul a douăzeci de ani între 1995-2015. Motivul creșterii populației se datorează creșterii natalității și îmbunătățirii nivelului de sănătate, care s-a reflectat într-o creștere a grupei de vârstă mijlocie în 2015, cu o ușoară creștere a procentului grupului de vârstă de peste 65 de ani, datorită îmbunătățirii nivelului de sănătate. După 2015, observăm o scădere a procentului de tineri și

¹Activitatea autorului pe baza Rezultatelor Sondaj demografic, 1989

² (PopulationPyramid.net)

copii din cauza migrației majore în Europa care a început în 2015, iar mulți tinerii s-au înscris la serviciul militar, sau au murit în război.

C. Clasificarea profesională a populației:

Forțe de muncă	Tipul de muncă	Numărul locuitori	Procent	Rata totală
Populația activă din punct de vedere economic	Salariat	3991	9%	52%
	Munca gratuită	15230	35%	
	Șomer	3234	8%	
Populația în afara forței de muncă	Copii sub 5 ani	4192	10%	48%
	Studenți	9061	21%	
	Gospodină	7169	17%	
Total		42877	100%	100%

Tabel nr.5. Distribuția populației în Damascul vechi în funcție de statutul activ sau inactiv pe piața muncii (1989)¹

La începutul anului 2002, populația orașului vechi era de 40.000, unde numărul populației active din punct de vedere economic a fost de 21.000 (52.5%), față de 19.000 (47.5%), pentru populația inactivă, comparativ cu proporțiile din tabelul precedent.

D. Structura educațională și culturală a populației

- *Învățământul preșcolar:* Numărul copiilor înregistrați în anul 2001 a ajuns la 1972 copii, sub supravegherea a 64 cadre didactice în 50 de sali de studiu. Este de menționat că o proporție mare, de peste 70% din numărul copiilor, provin din afara orașului vechi.

- *Învățământul primar:* Numărul de înscriși în școala primară a fost de 9.449 de elevi, distribuiți în 23 de școli, inclusiv 9 guvernamentale - 12 private - și două aparținând Agenției ONU pentru Refugiați. Majoritatea elevilor acestor școli sunt localizați în Damascul Vechi.

- *Învățământul primar și învățământul gimnazial:* Pe parcursul anului universitar 2000-2001, numărul elevilor în etapa primară a atins 4991 de elevi, în timp ce numărul lor în etapa gimnazială a fost de 2701 de elevi, aceștia sunt împărțiți în 19 licee (de învățământ primar și gimnazial), inclusiv un liceu comercial.

¹Rezultatele sondajului populației Damascului vechi. Biroul de documentare în orașul Damasc, 1989

- Nivelul educațional și cultural al populației:

Nivelul educațional al populației	Numărul Populației		Total	Procent
	Masculin	Feminin		
Copiii aflați în vârstă preșcolară	2178	2014	4192	10%
Analfabeți (needucați)	2011	2361	4372	11%
Rata de alfabetizare	3863	2898	6761	16%
Cu învățământul primar	6560	5829	12389	29%
Cu învățământul secundar inferior	3538	3301	6839	16%
Cu învățământul secundar superior	2783	2396	5179	11%
Cu studii superioare (universitate)	2105	1040	3145	7%
Total	23038	19839	42877	100%

Tabel nr.III.6. Nivelul educațional al populației din Damascul Vechi în 1989¹

III.3.Distribuția spațială a populației

Anul	Orașul	Suprafața \km2	Numărul populației (locuitori)	Densitatea populației (locuitori\km2)	Proporția populației Damascului vechi din populația capitalei
1981	Damascul Vechi	1.5	45900	30600	3.7%
	Damasc, capitala	105	1251028	11914	-
1994	Damascul Vechi	1.5	34671	23114	2.6%
	Damasc, capitala	112	1318506	11772	-
2001	Damascul Vechi	1.5	40000	26667	2.5%
	Damasc, capitala	118	1632000	13830	-

Tabel nr .III.7. Recensământul și densitatea populației din Damascul Vechi și capitala Damasc pentru anii (1981-1994-2001)¹

¹Rezultatele sondajului populației Damascului vechi. Biroul de documentare în orașul Damasc, 1989

IV Planificarea Urbană a Damascului vechi

IV.1. Creșterea și dezvoltarea urbană ale orașului vechi

A. Damascul, orașul primar: Se crede că orașul era în fază incipientă, cu străzi și clădiri simple, construindu-se un templu în locația curentă a Moscheei Umayyad, în jurul ei locuind, cetățeni care au practicat agricultura și meșteșugurile, dar interesul urban a fost determinat mai ales de templul și de palatul orașului.

B. Damasc, orașul aramaic: Centrul orașului se afla la baza unei mici coline în care se găseau ruinele clădirilor vechi. Vechea structură ocupă locul marelui templu în care să se închine divinitatea (Jupiter) în epoca romană, iar materialul de construcție a fost din chirpici și din trunchiurile copacilor.

C. Damasc, orașul greco-roman: Dezvoltarea orașului și răspândirea securității a fost determinată de creșterea în populație și prosperitatea comerțului său, noua realitate necesitând construirea unui zid de piatră mare care înconjoară orașul Aramaic și noile cartiere, deschizându-se șapte porți din zidurile cu cele patru laturi.

D. Damasc, orașul islamic: Musulmanii arabi au descins în Damascul Vechi în anul 635 d.Hr., fiind considerat cel mai important eveniment din viața și istoria orașului, acest moment constituind punctul de plecare pentru transformarea sa treptată într-un oraș arab islamic.

E. Damasc - orașul contemporan: Damasc a intrat în prima etapă a orașului contemporan, de la anexarea sa la suveranitatea egipteană în 1832, și până la sfârșitul dominației otomane în 1918. În această perioadă, strada romană liniară a fost reorganizată și deschisă și au fost ridicate două monumente arhitecturale (Palatul și Khan As'ad Pasha Al Azem).

IV.2. Factorii care au influențat creșterea urbană

- Factori naturali: Situl, climatul, și disponibilitatea apei.
- Factori umani: Reprezentați de eficacitatea și activitatea populației, prin exploatarea resurselor disponibile și dezvoltarea producției pentru îmbunătățirea condițiilor de viață.
- Factorii economici: Reprezentat prin relația vechiului Damasc cu zonele învecinate, și rolul principal al orașului vechi, care a fost unic printre orașele din Levant.

¹Grupuri statistice pentru anii (1982-1995-2001), emise de Oficiul Central de Statistică din Damasc.

Migrațiile care au însoțit guvernarea islamică a vechiului Damasc, au fost motivul pentru care s-au construit noi cartiere la marginea orașului, care mai târziu au format Marele Damasc.

- Factorii politico-legislativi și impactul acestora asupra creșterii orașului vechi: Acești factori s-au reflectat în politica guvernelor pe care orașul a asistat-o, unele erau interesate de protejarea orașului și de creșterea urbanizării.

IV.3. Planificarea orașului

A. Planificarea veche: Observăm extinderea Damascului, în cazul în care până în secolul al treisprezecelea a fost un oraș mic în general, și apoi cum acesta s-a extins spre sud, pe traseul de pelerinaj. Apoi, orașul s-a extins în secolul al XIX-lea la nord și la vest, în cazul în care au fost ridicate cartiere noi la poalele Muntelui Qassioun și au fost deschise noi străzi și piețe.

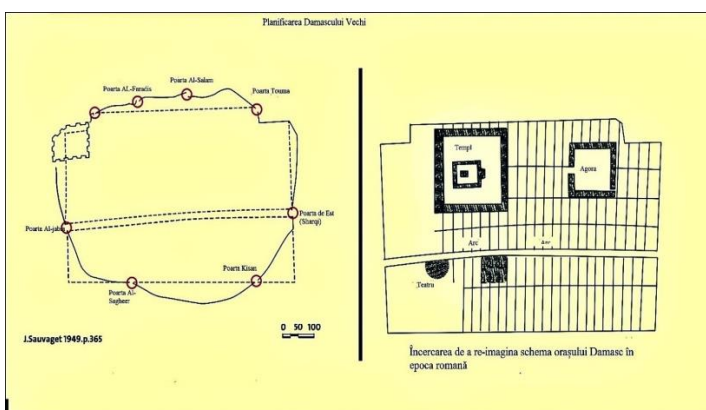

Figura nr.IV.1. Planificarea Damascului vechi¹

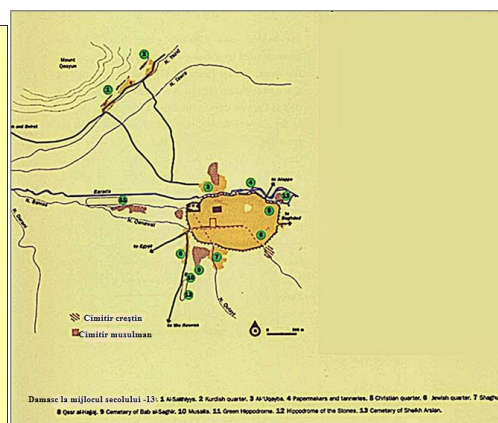

Figura nr.IV.2. Schema Damascului în secolul al 13-lea

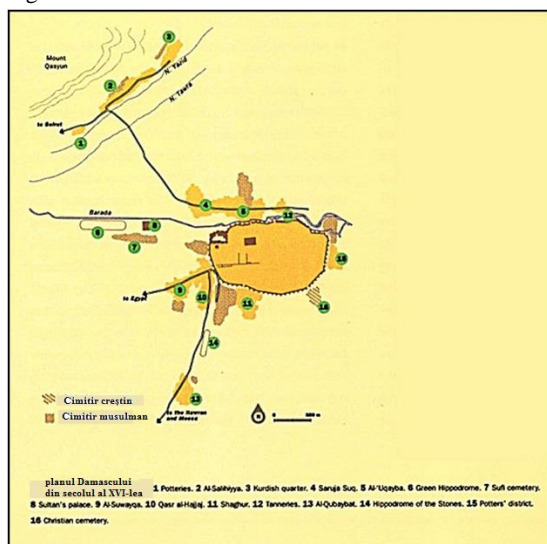

Figura nr.IV.3. Schema Damascului în secolul al 16-lea

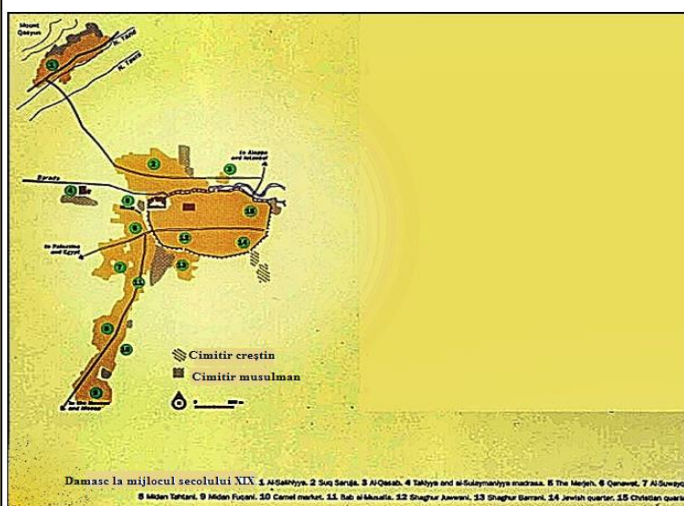

Figura nr.IV.4. Schema Damascului în secolul al 19-lea

¹ Sursa reconstituirilor. Sovajia, J., *Damasc Sham*, 1949. P.365

Planificarea oraşului în această perioadă se referea la următoarele puncte importante:

- Interesul la aspectul politic şi religios reflectat de măreţia construcţiei în templul oraşului şi al palatului.
- Prioritatea planificării, care s-a manifestat în aspectele militare şi de apărare pentru a asigura securitatea şi suveranitatea statului.
- Extinderea pieţelor pentru a obţine un succes economic.
- Planificarea reţelei de apă care aprovizionează templul, palatul şi cartierele oraşului.
- Asigurarea aspectului estetic în planificarea clădirilor şi coordonarea cartierelor.
- Realizarea practică în planificarea şi construirea de străzi drepte care se intersectează rectangular, pentru trecerea uşoară a vehiculelor şi a pietonilor.

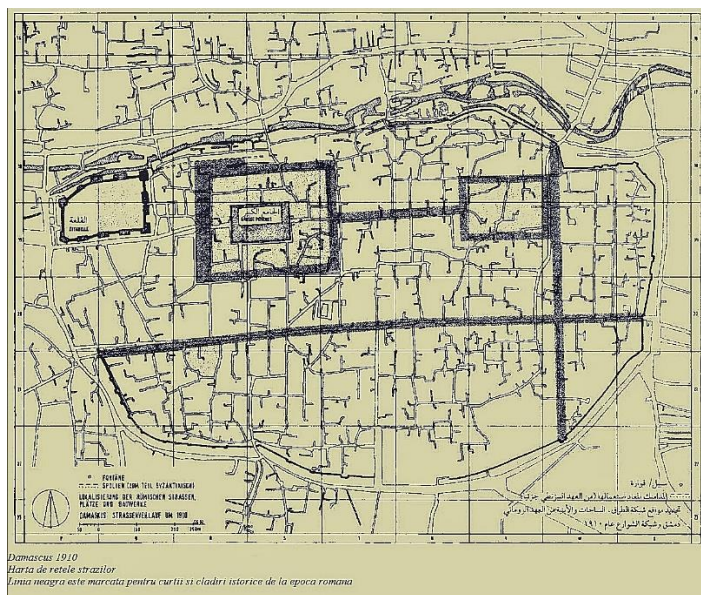

Fig nr.IV.5. Damasc 1910 , Schemă de reţele a străzilor, linia neagră este marcată pentru curţii şi clădiri istorice de la epoca romană¹

B. Planificarea modernă: Prima schemă de planificare a întregului Damasc a fost realizată în 1936 de către inginerii francezi (Echosar şi Danejeh). A doua schemă a oraşului Damasc a fost elaborată de inginerii Echosar şi Panchoya în 1964.

Planificarea actuală a oraşului adoptă în organizarea sa conceptele de conservare şi întreţinere a patrimoniului arhitectural al vechiului Damasc, astfel încât provincia a adoptat în 1989 o metodă de lucru care asigură reînnoirea caracteristicilor patrimoniului şi a reperelor majore ale acestuia.

¹(<https://360th.word.com/مدينة-دمشق/>)

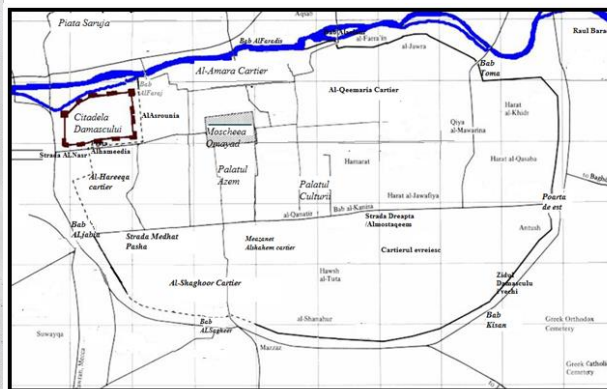
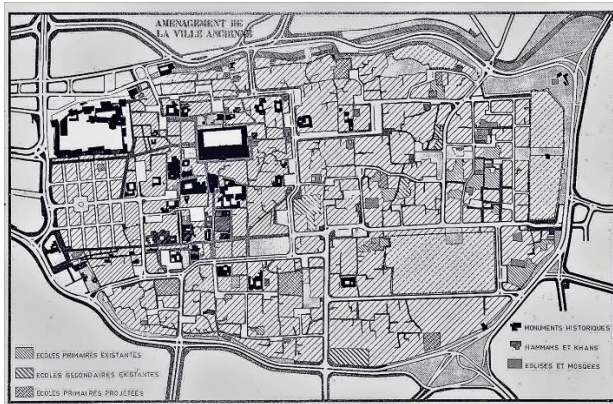

Fig nr .IV.6. Schema urbană a Damascului în anul 1968 Fig nr. IV.7. Schema cu "cartierele în Damascul vechi"

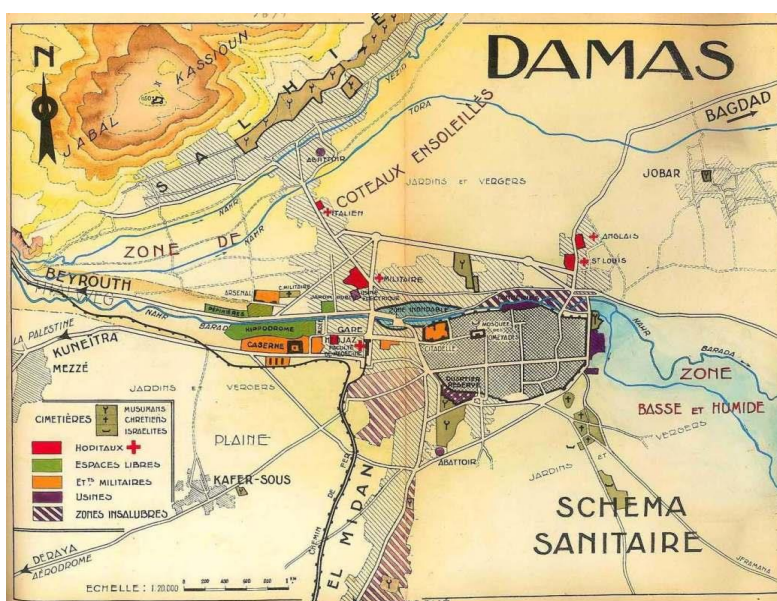

Figura nr. IV.8. Planul sanitar al Damascului (Danje) 1985¹

IV.4. Zonarea funcțională a orașului Damasc

1. Zone rezidențiale: Aceste zone constituie cea mai mare suprafață a orașului, caracterizată de congestia clădirilor în aleile șerpuite, dintre care unele sunt fără ieșire, ceea ce creează dificultăți majore în trafic (pietonal și rutier). Se coboară din palatele guvernatorilor, cum ar fi Palatul Azem, care ocupă vârful piramidei între clădirile orașului, apoi, case mari și luxoase, cum ar fi biroul Anbar, Bayt Jabri.

2. Zonele comerciale: Zona comercială a orașului vechi acoperă mai mult de o cincime din suprafața sa totală, ocupând întreaga zonă Harika, o mare parte din zona Al-Amara,

¹ (<https://360th.word.com/مدينةدمشق/>)

minaretul Al-Şahem, cartierul Shagour Al-Juwani şi cartierul Al-Amin, precum şi magazinele de pe ambele laturi ale străzii drepte şi strada Bab Touma.

3. Zonele industriale şi artizanale: Industria şi meşteşugurile au ocupat o importanţă proeminentă în oraşul vechi, în scopul de a satisface nevoile populaţiei necesare şi zilnice de produse fabricate.

4. Zonele educaţionale, ştiinţifice şi culturale: Serviciile educaţionale includ şcoli private şi publice. Damascul vechi este renumit pentru numărul mare de şcoli private.

5. Zonele de transport: Străzile obişnuite ocupă spaţii relativ mici în comparaţie cu străzile mari ale oraşului.

6. Zonele administrative, financiar-bancare: Cele mai multe dintre acestea sunt situate în zona comercială (Al Harika).

7. Zonele religioase: Clădirile religioase constituie o zonă extinsă, precedată de Moscheea Umayyad şi apoi de moscheea Rukaya, mari biserici cum ar fi (Mariana – Hanania- Zeitoun-Kisan) şi o serie de biserici mici (13 biserici).

8. Zonele turistice arheologice: Castelul Damasc este cea mai mare clădire monumentală din zonă, pe lângă zidul arheologic din jurul oraşului, şi alte clădiri istorice (Al-Bimaristan Al-Nuri - şcoli - bibliotecă Al-Zaheria).

IV.5. Efectele politice, economice şi sociale pe modelele de urbanizare din oraş

1. Efectele politice: Politica a avut un impact semnificativ, prin planurile guvernelor şi statelor care au condus regiunea, şi prin diferitele sale politici, organizaţionale, militare şi economice.

2. Efectele economice: Efectele economice asupra modelului de urbanizare asupra pieţelor din oraş sunt vizibile din punctul de vedere al divergenţei clare în organizarea şi lăţimea magazinelor, în funcţie de tipurile de ocupaţii şi condiţiile financiare ale proprietarilor (comercianţi şi meşteşugari).

3. Efectele sociale: Efectele sociale care afectează modelul de urbanizare au fost asociate cu obiceiurile, tradiţiile sociale şi cu religia dominantă în rândul populaţiei.

IV.6. Specificul Casei Damaschine

Rocile colorate (din bazalt sau marmură, dominate de culori negre și albe) pe lângă lemnul decorativ au fost folosite pentru a construi casele celor bogați, în timp ce casele săracilor au fost construite din materiale ușor de utilizat și ieftine (argilă și lemn).

Figura nr. IV.9. Planul unei case damaschine¹

Figura nr. IV.10. O casă damaschină construită din roci colorate²

Se remarcă din istoria orașului faptul că războaiele și cutremurele au avut un impact semnificativ asupra vârstei acestor case, care au fost reconstruite sau reparate din nou după fiecare astfel de incident.

IV.7. Urbanismul între modificare și restaurare

1. Cartiere rezidențiale: Studii au reprezentat puncte de vedere în trei tendințe: -Punerea în aplicare a renovării generale a cartierelor orașului conform unui plan de extindere a străzilor sale.
- Păstrarea stilului actual al caselor și cartierelor, care urmează să fie restaurate fără a permite modificarea casei din interior sau din exterior.
- Necesitatea de a păstra textura vechiului oraș, cu unele dintre renovările dorite de către proprietarii caselor.

¹ (<https://ro.pinterest.com/pin/536913586824846419/>)

² (<https://ro.pinterest.com/pin/521643569330984823/>)

Figura nr. IV.11. O casă damaschină restaurată¹

2. Piețele vechi și zona comercială: Aceste piețe au început să apară în epoca romană, cu acoperișul expus. Un exemplu este strada dreaptă, care mergea de la Bab al-Jabiyya până la poarta de est, cu o lungime de 1.600 de metri, construită de comandantul roman Pompei în 64 î.Hr. Vechile piețe numărau cincizeci de piețe, dintre care doar douăzeci de piețe s-au mai păstrat. Aceste piețe au fost atribuite fie meșteșugurilor existente, fie purtau numele constructorului, iar majoritatea vechilor piețe se află în interiorul zidului vechi.

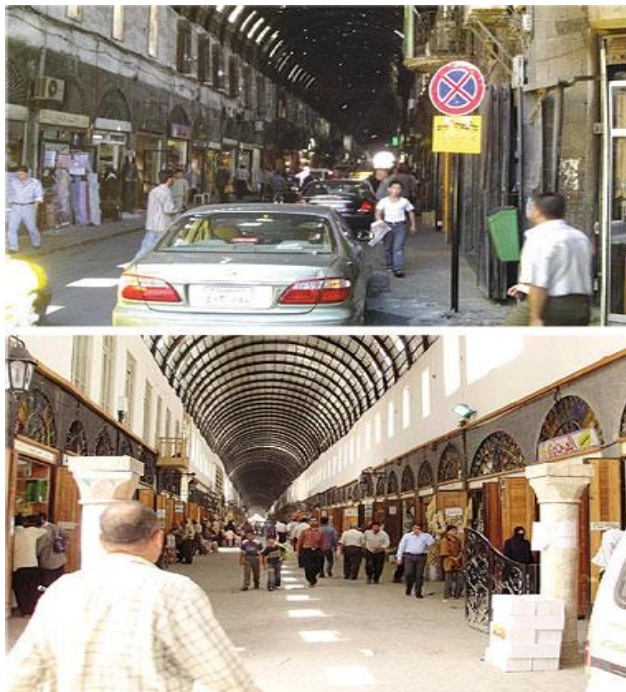

Figura nr. IV.12. Piața Medhat Pasha înainte și după restaurare în anul 2008¹

¹(<https://www.facebook.com/281656368634728/photos>)

3. Clădiri istorice și arheologice: Cea mai masivă lucrare de restaurare a fost Moscheea Umayyad din perioada 1991-1998, reabilitarea ei incluzând toate disciplinele tehnice și ingineresti. În timp ce școala AL-Zahiria a fost preluată de Ministerul Culturii, acum fiind sediul central al bibliotecii AL-Zahiria. Bimaristan Nouri a fost transformat într-un mic muzeu de medicină și știință arabă.

IV.8. Poluarea mediului și impactul acesteia asupra patrimoniului architectural

1. Poluarea aerului: Motivele sunt următoarele: a. Mijloace de transport, b. Ateliere industriale și meșteșuguri, c. Depozitul de deșeuri.

2. Poluarea apei de suprafață: De la înființare, orașul s-a bazat pe aprovizionarea cu apă din râul Barada, care îl alimentează direct cu apă potabilă și pentru uz casnic. Ramurile acestui râu au fost afectate de poluanți organici după deversările apei de canalizare, în special ramura Banias, care se întinde de-a lungul părții nordice a zidului orașului.

3. Poluarea fonică: Transportul este principala cauză a răspândirii zgomotului în Damascul Vechi, mai ales în Strada dreaptă, strada Bab Touma, piața cartierului Al-Amin, și zona Al Harika. Astfel încât zgomotul zilnic și persistent produce pierderea auzului și tensiunea arterială ridicată din cauza stresului cauzat de acest zgomot.

¹Observăm că mașinile nu mai au voie să treacă prin piață după reparații, și ușile magazinelor s-au făcut din lemn că și înainte. Sursa (<https://archive.aawsat.com/details.asp?issueno=10992&article=507659#.XWheU-1R3IU>)

V Patrimoniul turistic al Damascului

V.1. Damascul vechi din punct de vedere patrimonial

Damascul vechi a fost introdus pe lista Patrimoniului Mondial UNESCO în anul 1979, și include mai mult de 100 de locuri istorice importante. Damascul Vechi abundă de numeroase monumente istorice importante, inclusiv:

- Moscheea Umayyad: Conține sanctuarul capului Sfântului Ioan Botezătorul (la musulmani se numește profetul Yahya bin Zakaria).
- Bimaristanul Nuri, care este acum sediul Muzeului de Medicină și Știință al Arabilor.
- Al-Tekeya Sulaymaniyah, care include acum Muzeul Militar Sirian, piața profesiilor și o moschee.

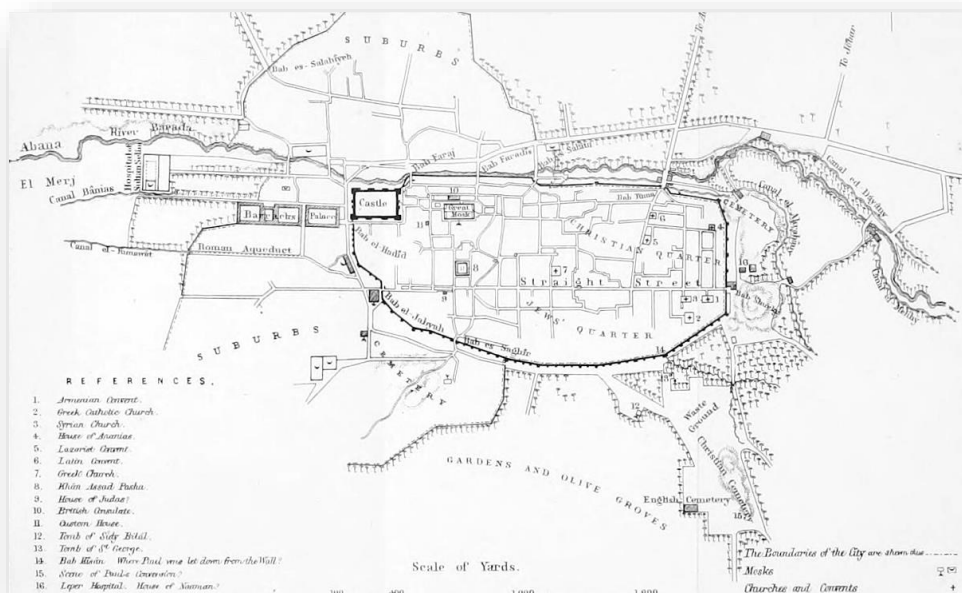

Figura nr. V.1. Planul Damascului vechi (anul 1855) ¹

V.2. Damascul vechi din punct de vedere administrativ

Damascul vechi este situat în interiorul zidurilor orașului istoric din Damasc, o parte din Damasc este situat pe pantele Muntelui Qasioun, cea mai mare secțiune din Damasc, inclusiv orașul antic fiind situată pe malul sudic al râului Barada. Diametrul orizontal (est-vest) al

¹(http://no.wikipedia.org/wiki/Gamlebyen_i_Damaskus)

orașului vechi este de aproximativ 1,5 km, iar diametrul vertical (nord-sud) este de aproximativ 1 km. Suprafața orașului vechi este de 86,12 hectare, în timp ce suprafața a Damascului Mare este de 10.500 ha. Zidul înconjurător are o lungime de 4,5 km și cea mai mare parte a fost fondată în epoca romană, fiind ulterior fortificată de Ayyubid și Mamluk.

V.3. Damascul din punct de vedere turistic

Damasc a fost capitala culturii arabe pentru anul 2008, deoarece există elemente culturale ale civilizației, cum ar fi:

- Moscheea Sheikh Mohiudin, construită în 1518.
- Sanctuarele Onorofice din Cimitirul Bab Saghir (poarta mică).
- Alttakia Sulaimaniya, pe partea de vest a Damascului vechi.
- Muzeul Național, construit în 1919 cu alte patru muzee integrate.

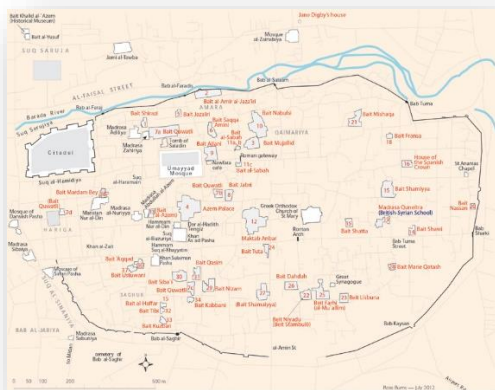

Fig nr. V.2. Schema Damascului vechi, cu cele mai importante obiective turistice¹ Fig nr. V.3. Obiectivele turistice din Damascul vechi²

V.4. Monumentele istorice si elemente ale atractiilor turistice din Damascul vechi

1. Porțile Damascului vechi: Porțile Damascului sunt situate pe zidul Damacului Vechi, care a fost construit în epocile grecești și romane. În epoca romană, zidul orașului avea șapte porți, dar pe zidul de vest, porțile au crescut și au scăzut de fiecare dată când zidul a fost reînnoit, închizând porțile și deschizând alte porți unde nu depășeau zece porți. Funcția porților era de a proteja locuitorii din interiorul zidului, deoarece Damascul Vechi nu putea fi accesat decât prin aceste porți.

¹(http://www.farhi.org/Documents/Farhi_Houses.htm)

²(<https://www.worldmap1.com/map/damascus-map>)

Figura nr. V.4. Poarta Bab Kisan¹

Figura nr. V.5. Poarta Bab Touma²

Figura nr. V.6. Poarta Bab Sharqi

Figura nr. V.7. Poarta Bab Al-Saghir

2. Palatele din Damascul vechi: În spatele porților se ascund palate care sunt capodopere arhitecturale originale care distingeau Damascul Vechi de alte orașe din lume.

¹(www.coptichistory.org/untitled_7563.htm)

²(www.coptichistory.org/untitled_7563.htm)

- *Palatul Azem*: Este una dintre cele mai importante atracții turistice din Damasc, și cele mai frumoase clădiri islamice. Suprafața palatului este de 5500 m².

Figura nr.V.8. Palatul Azem

Figura nr. V.9. Palatul Azem în anul 1954¹

- *Maktab Anbar (Palatul Culturii)*: Este situată la est de Moscheea Umayyad din Damasc a fost construit ca reședință privată de un evreu bogat numit Youssef Anbar în anul 1872 în stil damaschin.

Figura nr. V.10. Maktab Anbar (Palatul Culturii)

Figura nr.V.11. Palatul Culturii

3. Piețele în Damascul Vechi:

- *Piața Al-Hamidiyah*: Piața Hamidiyah este un complex larg de străzi acoperite, cu foarte multe magazine mici, și este cea mai faimoasă piață din Damasc, și cea mai importantă, fiind cunoscută ca Piața de Est.

Aceste piețe sunt facilități integrate și sunt conectate între ele, astfel încât turiștii le pot vizita pe toate într-o singură zi. De asemenea, piețele vechi din Damasc includ numeroase locuri istorice importante, cum ar fi băile arabe (Hammam-uri), khan-urile, muzeele și școlile vechi.

¹(www.discover-syria.com/bank/47)

Figura nr.V.12. Piața Al-Hamidiya

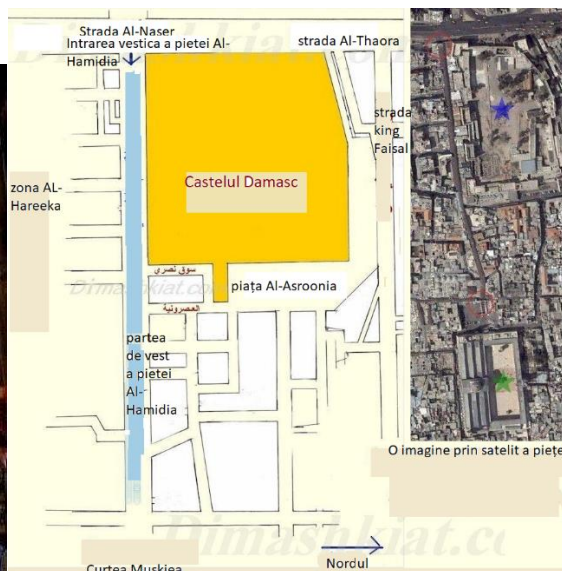

Figura nr.V.13. O schiță de piața Hamidiya

- *Piața Medhat Pasha*: Piața Medhat Pașa este situată peste strada Romană sau Strada Dreaptă, menționată în scripturi biblice. Această stradă este situată în inima Damascului vechi și este paralelă cu piața Hamidiyah.

Figura nr.V.14. Piața Medhat Pașa

Figura nr. V.15. Partea expusă a pieței Medhat Pașa

4. Cetatea Damascului: Cetatea Damascului este o cetate care datează din Evul Mediu și este una dintre cele mai importante repere de artă militară și arhitectură islamică din Siria în perioada Ayyubid, a fost inclusă în lista UNESCO a Patrimoniului Mondial în 1979.

Figura nr. V.16. Cetatea Damascului¹

5. Marea Moschee: Este una dintre cele mai mari, mai frumoase și mai vechi moschei din lume. Ridicată începând cu anul 705, de Califul Walid bin Abdul Malik, construcția a durat zece ani (705-715). Are o suprafață de 16.000 m².

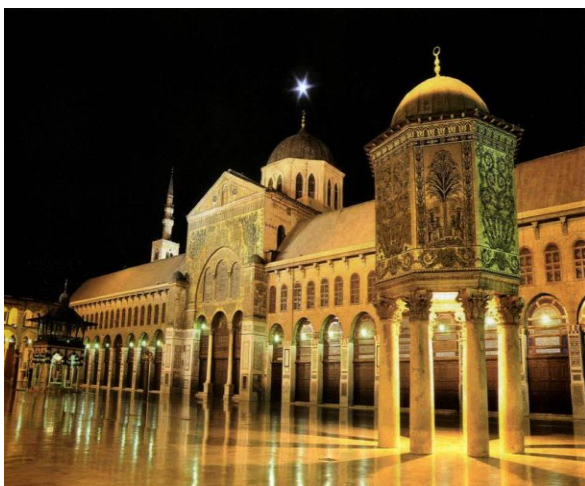

Figura nr.V.17. Marea Moschee

Figura nr.V.18. Biserica Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul

6. Biserica Sfânta Maria (Catedrala Sfânta Maria): Este una dintre cele mai vechi și mai frumoase biserici ortodoxe din Damasc, construită în stil bizantin și poate găzdui până la 600 de persoane.

¹(<http://www.alapn.net/ar/news.php?cat=11&id=25400>)

Figura nr.V.19. Catedrala Sfânta Maria

Figura nr. V.20. Catedrala Sfânta Maria în interior

7. Biblioteca Zahiriyah: Zahiriyah este o bibliotecă și a fost fondată în anul 1277 de sultanul Baibars. Este situată la nord-vest de Moscheea Umayyad.

8. Restaurante vechi din Damasc: Fenomenul s-a accentuat în anii 1995-2005, când peste 20.000 de persoane s-au mutat în cartierele mai noi, astfel încât multe case au rămas nelocuite și neîngrijite. Din fericire, noii proprietari le transformă în frumoase destinații turistice. Casa lui Jabri a fost prima casă mare care s-a transformat într-un restaurant și o galerie de artă în 1996.

Figura nr.V.21. Restaurantul Jabri din Damasc vechi

Figura nr.V.22. Cafenaua Zohar în Bab Șarqi din Damasc Vechi¹

¹ (www.lovedamascus.com)

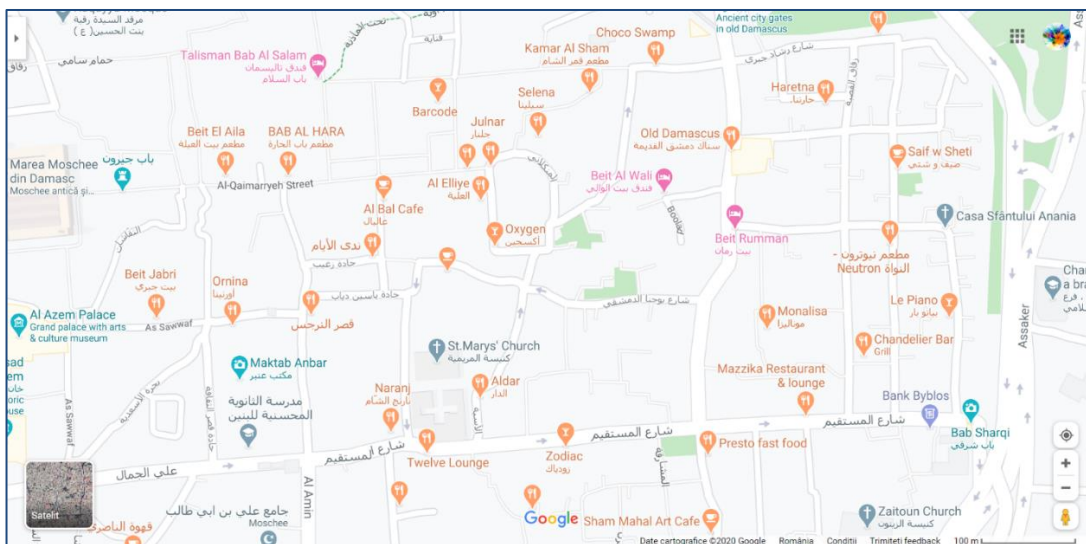

Figura nr. V.23. Harta distribuie restaurante și cafenele în Damascul Vechi ¹

V.5. Aspectele negative care afectează turismul în Damascul vechi

1. Se suprapune utilizarea terenurilor, caz în care se amestecă utilizări rezidențiale, comerciale, meșteșugărești și industriale.
2. Intervenții la fațada clădirilor comerciale istorice și de arhitectură remarcabile.
3. Criza traficului, sufocant în multe părți ale clădirilor istorice.
4. Deformarea stilului arhitectural tradițional în multe clădiri, din cauza neglijenței.
5. Poluarea optică prin distribuția proastă a panourilor publicitare pe pereții unora dintre clădirile istorice.
6. Deteriorarea multor case de locuit de patrimoniu din cauza neglijenței și abandonului.
7. Postere promoționale și publicitare care umplu pereții vechi.
8. Existența locurilor de vânzare aleatorii în Damascul vechi.
9. Problema salubrității și răspândirea de restaurante și hoteluri în Damascul vechi.
10. Lipsa unor plăcuțe de ghidare în Damascul vechi.

¹ (www.googlemaps.com)

VI Dezvoltarea Damascului în secolul al XX-lea

VI. 1. Efectele și rezultatele ocupației franceze asupra Damascului vechi

În timpul mandatului francez, Damascul a fost supus celui mai grav dezastru urban și economic din istoria sa lungă, datorită arderii și distrugerii unor părți mari din cartierele și piețele sale și neglijarea structurii arhitecturale moștenite de la civilizațiile grecești, romane și islamice.

1. Aspectul arhitectural și istoric:

- Distrugerea unor părți importante ale zidurilor castelului au afectat aspectul său urban interior și exterior, și statutul istoric al castelului.

- Distrugerea unor clădiri istorice în timpul bombardamentelor, cum ar fi liceul Al Adlia.

- Ocupația franceză a condus la o denaturare a imaginii arhitecturale estice a orașului vechi.

2. Aspectul social: Apariția noilor grupuri sociale ce investesc în casele din oraș în scop comercial sau turistic, a dus la apariția unor tulburări sociale cu efecte încă vizibile; deoarece orașul vechi avea un mediu foarte conservator, iar locuitorii locali erau foarte religioși.

3. Partea economică: Incendiile unor suprafețe mari din orașul vechi au deplasat proprietarii de case și magazine și meșteșuguri, de asemenea prin pierderea proprietății urbane și financiare.

VI.2. Intrarea unor modele de construcții moderne (Distorsiune urbană)

Diviziunea modelelor de clădiri care distorsionează forma orașului este reprezentată de:

1. Construcțiile din beton și piatră: Acest model este văzut în întreaga zonă Al Harika, după ce a fost reorganizată și construită cu beton.

2. Construcțiile obișnuite din beton: Acestea adoptă forma simplă a construcției de beton ca inginerie și costuri, se ridică la trei etaje, și s-au răspândit în Damascul Vechi, cu clădiri adiacente sau suprapuse cu case vechi. Este văzută în vecinătatea zonei Al-Amin și Saruji

3. Construcțiile tradiționale (lut - ciment): Permitea reconstruirii cu materialele din beton sau a restaurării caselor distruse în anii șaizeci ai secolului trecut, a condus la apariția unui număr de case vechi sub forma casei damaschine dar folosind cimentul și fierul în loc de lemn și cărămidă, sau prin îmbinarea celor două metode.

VI.3. Demolarea unor piețe, alei și case vechi

1- Înlăturarea celei mai mari părți a pieței de încălțăminte și produse tradiționale din lemn a dus la o scădere semnificativă a profesiei.

2- O secțiune mare din Piața de încălțăminte s-a transformat (înainte de a-o îndepărta) în magazine pentru vânzarea și fabricarea bijuteriilor din aur.

3- Casele situate pe ambele părți ale drumului între castel și Moscheea Umayyad și adiacente pieței Alasrounia s-au transformat în spații comerciale după ce au fost case de locuit sau în depozite pentru proprietarii magazinelor de pe piața Alasrounia.

4- Cea mai afectată de demolări a fost piața Al-Khaja, care produce și comercializează saci, articole din piele și genți de voiaj, caz în care a fost transferată din vecinătatea pieței Souq Al-Hamidiya la strada Al-Thawra, la 200 de metri de piața Al-Hamidiya.

VI.4. Utilizarea locurilor de valoare istorică în scopuri comerciale și industriale nepotrivite

1. Hanurile: Realitatea dezvoltării și noul mod de tranzacționare în oraș au dus la o schimbare completă a importanței acestor domenii, și la declinul statutului lor istoric și turistic.

2. Băile: Băile din piețe își pierd importanța ca urmare a dezvoltării sociale și urbane asumate de oraș de la mijlocul secolului al XX-lea, când s-a încheiat un timp în care baia de piață era o tradiție originală în Damasc, faimoasă, pentru prezența apei curgătoare în băi din timpuri străvechi.

3. Școlile: Cele mai multe clădiri ale școlilor istorice sunt folosite ca moschei mici sau locuri turistice, cu excepția liceelor AlAsrounia și AlAdlia, folosite ca licee pentru băieți.

VI.5. Renovarea clădirilor rezidențiale între realitate și necesitate

Revigorarea centrului istoric al vechiului Damasc în interiorul zidului este unul dintre obiectivele principale care este avut în vedere pentru a păstra patrimoniul orașului, și pentru a evidenția aspectele artistice și estetice ale caselor, piețelor și siturilor arheologice.

Operațiunile de restaurare și întreținere existente pentru păstrarea patrimoniului urban al orașului nu au depășit siturile istorice importante, în ciuda eforturilor guvernatorului orașului și a autorităților oficiale în cauză, pentru că aceste operațiuni durează foarte mult.

Studii extensive pe teren și cercetări privind Damascul Vechi au prezentat o serie de constatări și recomandări pentru conservarea structurii urbane, și necesitatea realizării unei

armonii tehnice și funcționale a clădirilor, pe lângă faptul că beneficiază de experiențele multor țări străine în ceea ce privește reîncadrarea în orașul vechi și etapele care trebuie îndeplinite pentru realizarea acestei sarcini.

Acest fenomen s-a răspândit în Damascul Vechi numai în sectorul privat, transformând un număr de case în restaurante și cafenele după restaurarea și renovarea lor în totalitate și plasându-le ca investiții în turism.

VI.6. Realizarea armoniei între vechiul și modernul Damasc

1. Piețele: Orașul Damasc și administrația veche a orașului au finalizat proiectul de renovare a pieței istorice Medhat Pasha și strada dreaptă; care datează de 2000 de ani, și conectează cele două porți ale lui Al-Jabiya în vest și Bab Al-Sharqi, la est de orașul vechi, cu o lungime de 1500 de metri.

Figura nr. VI.1. Piața Medhat Pasha înainte de restaurare

Figura nr. VI.2. Piața Medhat Pasha după restaurare

2. Clădiri istorice: Acest lucru se aplică unor clădiri istorice din capitală, cum ar fi Tikkiyeh Sulaymaniyah (era o casă pentru adăpostit călători), o parte a fost dedicată Muzeului Militar, în cazul în care locul și sălile muzeului sunt compatibile cu exponatele istorice și arheologice situate în ea.

Figura nr. VI.3. Tikkiyeh Sulaymaniyah

3. Casele oraşului: Aceasta este ceea ce a fost demonstrat prin schimbarea unor funcții ale unor case vechi transformate în restaurante, unde vizitatorii se bucură de originalitate artistică și arhitecturală, și a fost însoțită de introducerea unor servicii moderne pentru aceste case, cum ar fi încălzirea centrală și aerul condiționat.

Figura nr. VI.4. O casa Damaschină transformată într-un restaurant¹

¹ (<http://www.lovedamascus.com/en/what-to-do/restaurants/damascus-old-city>)

VI.7. Planurile viitoare de păstrare a patrimoniului urban și turistic a orașului vechi

Acestea au fost clasificate ca:

- Axa organizațională (utilizarea terenurilor și dezvoltarea acestora).
- Axa de restaurare a caselor, monumentelor și ruinelor istorice.
- Axa utilităților.
- Axa dezvoltării economice și sociale pentru dezvoltarea locurilor turistice și a piețelor comerciale.

Justificări pentru reabilitarea vechiului Damasc în funcție de imaginea propusă sunt:

- ❖ Motivele culturale de a păstra vechiul oraș și de a informa viitoarele generații despre moștenirea istorică a națiunii și despre civilizația părinților și bunicilor.
- ❖ Beneficii economice și sociale :
 1. Restaurarea și reabilitarea monumentelor și a clădirilor istorice de valoare istorică în domeniul turismului și culturii.
 2. Stabilirea și dezvoltarea unei infrastructuri integrate și moderne în oraș și în jurul intrărilor pentru a facilita tranziția către și dinspre orașul vechi.
 3. Organizarea piețelor comerciale tradiționale în Damascul Vechi.
 4. Îmbunătățirea implicării sectorului privat în finanțarea proiectului și contribuția la activitățile de afaceri ale orașului.
 5. Facilitarea traficului turistic în clădirile istorice și în piețele comerciale.
 6. Îmbunătățirea veniturilor persoanelor care trăiesc în orașul vechi, și crearea a aproximativ 10.000 de noi locuri de muncă în sectorul public și privat, și aproximativ 25.000 de locuri de muncă temporare în perioada de implementare a proiectului.

Concluzii

Acest studiu s-a concentrat asupra oraşului vechi din Damasc prin transferul realităţii curente în oraş, şi prin studiul domeniilor importante care include diversele sale aspecte (urban, demografic şi turistic), pentru a observa mai atent la realitatea problemelor cu care se confruntă

În ceea ce priveşte etapele istorice prin care a trecut oraşul, a fost prezentată influenţa civilizaţiilor care au urmat guvernării lor, şi rolul principal al acestora în continuarea existenţei şi dezvoltării oraşului.

Evenimentele istorice au arătat, de asemenea, războaiele şi dezastrele naturale la care a fost supus oraşul şi, odată cu începutul erei independenţei, a deschis o nouă pagină a istoriei oraşului, acesta restabilindu-şi vitalitatea şi statutul vechi.

Aceasta în plus faţă de impactul războiului asupra migraţiei populaţiei masculine sau intrarea acesteia în serviciul militar, cu care şi-a schimbat structura socială.

Pe partea urbană, vechile case din oraş sunt încă supuse unor încălcări şi schimbări în utilizarea terenurilor; prin activităţile comerciale şi profesionale care exploatează condiţiile legate de realitatea unor locuinţe, cum ar fi, problemele de restaurare, lipsa de servicii în unele zone, sau problemele unor moştenitori ale familiilor care deţin aceste case.

Iar reconstrucţia şi restaurarea continuă şi se confruntă cu multe dificultăţi, într-un anumit conflict între cerinţele vieţii moderne la care populaţia aspiră şi păstrarea patrimoniului urban şi istoric al oraşului.

Fenomenul de renovare şi transformare a unui număr de case vechi în restaurante şi cafenele a contribuit la creşterea importanţei oraşului vechi. De asemenea, a jucat un rol major în creşterea vitalităţii oraşului, în plus faţă de veniturile materiale pe care le oferă economiei oraşului.

De asemenea, studiul a aruncat o privire asupra locurilor turistice din Damascul Vechi şi asupra activităţilor comerciale şi meşteşugăreşti din Damasc, fiind un aspect important al structurii economice, în cazul în care piaţa Harika şi Souq Hamidiya sunt considerate principalele centre comerciale din Damasc şi zonele înconjurătoare, în plus faţă de legătura strânsă dintre activitatea comercială şi traficul turistic continuu în siturile istorice şi clădirile religioase din Damascul Vechi.

Rezultatele studiului

I. Aspectul demografic

1. A existat o scădere a numărului populației Damascului vechi în ultimele cinci decenii, ca rezultat al migrației din cartierele orașului în diferite zone ale capitalei, datorită dorinței locuitorilor săi de a rămâne în case moderne; astfel, densitatea populației a scăzut, dar a rămas ridicată în comparație cu densitatea populației din restul capitalei Damasc.

2. Orașul a inclus - ca rezultat al migrației anterioare - clasele sărace și de mijloc în majoritatea cartierelor sale, unde sursa migrației a fost dată de locuitorii satelor din jur și a regiunii Damascului, în special a regiunii Kalamoun.

3. Siria a cunoscut o creștere mare în soldul natural al populației în perioada 1878-2010, care a fost cauzată de rata ridicată a natalității ca urmare a tradițiilor moștenite care recomandă familiilor să aibă mulți copii. Unde Damascul vechi a urmat același trend de creștere al Siriei.

II. Aspectul urban

1. Orașul a fost supus unei distorsiuni urbane semnificative de la începutul secolului al XX-lea, până la mijlocul anilor șaizeci ai secolului trecut, aceste distorsiuni au ajuns la cartierele sale rezidențiale, piețele comerciale și clădirile istorice.

2. Continuarea încălcărilor regulilor urbanismului în casele vechi în moduri care dăunează naturii caselor, în forma și organizarea lor internă.

3. Utilizările comerciale și profesionale s-au extins în detrimentul locuințelor rezidențiale din cartierul comercial și din districtul Al-Shagour, deplasând majoritatea populației din piața Al-Harika.

III. Aspectul turistic

1. Creșterea numărului turiștilor arabi și străini care vizitează orașul în special pentru siturile sale istorice și religioase, expansiunea mormântului doamnei Ruqaya contribuind la creșterea turismului religios și, prin urmare, dezvoltarea de noi piețe care au devenit importante din cauza apropierii de mormânt.

3. Orașului îi lipsește un birou de informare turistică, care să ofere servicii turiștilor și broșuri despre siturile istorice importante.

4. Majoritatea restaurării și reparării clădirilor istorice și arheologice are loc foarte încet, întârziind investițiile în turism.

Sugestii și recomandări

Propunerile îndreptate către Primăria Damascului

1. Necesitatea de realizare a unor studii demografice ale populației din Siria în general și Damasc în special.
2. Găsirea de soluții adecvate pentru a opri imigrația ilegală, care provoacă moartea a mii de femei, copii și tineri în fiecare an.
3. Realizarea de studii sociologice pentru a identifica motivele de divorț și pentru a încerca să le reducă la minimum.

Propunerile îndreptate către Direcția Damascului vechi

1. Obligația populației de a respecta strict arhitectura originală atunci când efectuează reparații în casele orașului, și utilizarea materialelor vechi folosite în construcția acestor case.
2. Asigurarea împrumuturilor pentru rezidenți pe termen lung (15-20 ani).
3. Necesitatea de a lua măsuri imediate pentru clădirile distruse sau abandonate.

Propunerile îndreptate către Ministerul Turismului

1. Încurajarea utilizării vehiculelor vechi (cărute cu cai) în cadrul turismului.
2. Exploatarea mai eficientă a zonelor turistice, și înființarea unui centru turistic care să includă ghiduri, pliante turistice.
3. Accelerarea facilităților pentru restaurare care pot fi utilizate în scopuri turistice, pentru a-și păstra valoarea și caracterul său arheologic.

Propunerile îndreptate către Direcția Generală de Antichități și muzee din Damasc

1. Sprijinirea activității care contribuie la dezvoltarea centrelor arheologice pentru a îmbunătăți poziția lor financiară.
2. Elaborarea unui Master Plan în centrul Damascului care definește utilizarea istorică a terenurilor, precum și a zonelor de turism.

Propunerile private

1. Formularea unui plan de acțiune pentru protecția mediului pentru a reduce poluarea aerului și fonică, precum și utilizarea energiei alternative, controlul planificării utilizării terenurilor și eliminarea ocupațiilor abuzive ale mediului urban.
2. Dezvoltarea rețelelor de infrastructură, pentru a ușura criza de trafic pe străzile principale, precum și dezvoltarea utilizării terenurilor și menținerea caracteristicilor tradiționale ale fiecărei piețe în parte.

Bibliografie:

- 1- Alaeph, K., (1996) - *Monumentele Damascului istorice (Maalem Dimaşq Altarikheia)*, Ministerul Culturii, Damasc.
- 2- Al-Ajlani, Sh., (2008) - *Evreii din Damasc (Al-Yahood fi Dimaşq)*, Ediție specială, Damasc
- 3- Al-Ajlani, Sh., *bisericile din Damasc (AL-Kanaes fi Dimaşq)*, Damasc.
- 4- Ali, M., (1983)- *Planurile Şamului (Khutat Al-Şam)*, Vol 3. Biblioteca Nuri, Damasc.
- 5- Aziz Mahfoud, I. (2010)- *Spitale antice în Damasc (Albimarstanat fi Dimaşq)*, Direcția Generală de Antichități și muzee, Damasc.
- 6- Bahnasi, A.(2002) -*Urbana al-Fayhaa (Omran Al-Fayhaa)*, Dar al-Fikr, Damasc.
- 7- Gabi, L., (1992)- *Etapile de protecție a Vechiului Damasc (Marahel Himaiet Madinet Dimaşq Alqadeema)*, Comitetul pentru Protecția Vechiului Damasc, Guvernarea Damascului.
- 8- Hatta, F., (1959)- *Istoria Siriei, Liban și palestina (Tareekh Souria, Libnan, ua Filastin)*, arabizarea: Haddad,Gh., Casa de cultură, Beirut.
- 9- Hamwi, M., (1946)- *Damasc în epoca Ayyubid (Dimaşq fi Alasr AL-Ayubi)*, Editura Arabă, Damasc.
- 10- Khair, S., (1982)- *Oraşul Damasc - Un studiu în geografia oraşelor (Madinet Dimaşq- Dirasa fi Jougrafiet Almudon)*, Ministerul Culturii, Damasc.
- 11- khair, S., (1969)- *Rezumat statistice emise de Biroul Central de Statistică din Damasc (Mulahkas Allhsaeat Alsadira an Almaktab Almarkazi Lilhsae fi Dimaşq)*, Ministerul Culturii, Damasc.
- 12- khair,S., (1969)- *Oraşul Damasc (Madinet Dimaşq)*, Ministerul Culturii, Damasc.
- 13- Kurd Ali, M., (1984)- *Ghouta Damascului (Ghouta Dimaşq)*, Dar al-Fikr, Damasc.
- 14- Melnick, V., (2008)- *Comorile arhitecturale Damaschine (Alkunuz Almeamaria Aldimaşqia)*, Casa Orientală, Damasc.
- 15- Naisa, Y., (1986)- *Societatea oraşului Damasc (Mujtamaa Madinet Dimaşq)*, Vol 1. Dar Tlas, Damasc.
- 16- Nasuati, A., (1982)- *Istoria urbană a oraşului Damasc în secolul al XX-lea (Altareekh Alumrani Limadinet Dimaşq fi Alqarn Alişreen)*, Sindicatul Ingineri, Damasc.

Birouri administrative și studii străine

- 1- Biroul Central de Statistică (BNS), Damasc
- 2- Biroul ONU pentru coordonarea afacerilor umanitare
- 3- Context privind Siria, Departamentul de stat American
- 4- Direcția Damascului vechi